СВАБОДА

№37 4 — 10 кастрычніка 1994 г.

Кошт 50 рублёў

ГОД ЗАСНАВАНЬНЯ 1902
ВЫХОДЗІЦЬ З 1990

Галоўны рэдактар
Ігар ГЕРМЯНЧУК

Заснавальнік Павал ЖУК

Выдавец
«Газэта СВАБОДА», Ltd.

Наклад 50 000

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220088, Менск,
вул.Іванаўская, 56

Тэл. 36-24-41

Заданьне выканана?

Як паведаміла агенцтва «Інтэрфакс», чацьвёра вядомых беларускіх палітыкаў зьвярталіся ў расейскае пасольства ў Менску, каб высьветліць магчымасьць атрыманьня расейскага грамадзянства.

«Інтэрфакс» паведаміў, што адным з тых, хто зьвярнуўся з запытам, быў лідар парляманцкай фракцыі «Беларусь» Генадзь Казлоў. Сам сп.Казлоў не пацьвердзіў, але і не адмаўляў гэтай інфармацыі.

Чуркін паехаў служыць у Расею

Агенцтва СІМ паведамляе, што былы першы намесьнік міністра абароны Беларусі генэрал-лейтэнант Мікалай Чуркін перайшоў на службу ва Ўзброеныя сілы Расеі.

Генэрал Чуркін атрымаў даволі салідную пасаду начальніка штаба, праўда, ня надта прэстыжнай Забайкальскай вайсковай акругі.

Дамова пададзеная ў амэрыканскі Сэнат

Біл Клінтан падаў у Сэнат для ратыфікацыі праект двухбаковай дамовы паміж ЗША і Беларусяй аб інвэстыцыях — паведамляе *Daily Report For Executives*.

Масква турбуецца пра „русскоязычное меньшинство“ ў Беларусі

Міністэрства замежных справаў Беларусі атрымала з МЗС Расеі новы варыянт Дамовы аб добрасуседзтве і супрацоўніцтве, якую мяркуецца падпісаць падчас візыту прэзыдэнта Ельцына ў Менск (дата пакуль не вызначана).

У новым праекце Дамовы зьявіўся досыць цікавы 18-ты артыкул (цытуем на мове арыгіналу): *«Каждая из Договаривающихся Сторон гарантирует лицам, принадлежащим к русскоязычному меньшинству в Республике Беларусь и белорусскому меньшинству в РФ право индивидуально или коллективно свободно выражать, сохранять и развивать свою этническую, языковую, культурную и религиозную самобытность, не подвергаясь каким-либо попыткам ассимиляции вопреки своей воле»*. Камэнтар, як кажуць, не патрэбен.

Зьявілася таксама новая рэдакцыя 10-га артыкулу: *«Договаривающиеся Стороны будут обеспечивать свободный транзит лиц, грузов, транспортных средств через территории друг друга без взимания таможенных пошлин, налогов, транзитных и других сборов, установленных в отношении транзита»*.

Беларускі бок пакуль ніяк не адрэагаваў на новыя прапановы Расеі.

Пятро ПАНКРАТОВІЧ

Крадзяжы, разбой, забойствы — усё няўхільна расьце

За восем месяцаў 1994 г. у Беларусі было ўчынена 75,5 тыс. злачынстваў, што на дзесяць тысячаў больш за адпаведны леташні паказчык.

Пра гэта паведаміў міністар унутраных справаў Юрый Захаранка на прэс-канфэрэнцыі 30 верасьня. 70 працэнтаў усіх злачынстваў носяць карысьлівы характар. Асаблівую трывогу выклікаюць разбойныя напады, колькасьць якіх пастаянна расьце. Каля 27 тыс. злачынстваў — крадзяжы асабістай маёмасьці.

За восем месяцаў у Беларусі загінула 7603 чалавекі, зь іх у выніку злачынных дзеяньняў — 1402. 1862 грамадзяніна скончылі жыцьцё самагубствам. Гэтыя лічбы сьведчаць, што нашае грамадзтва сацыяльна хворае, сказаў Ю.Захаранка.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ

Беларускі пасол падазраецца ў махінацыях

Найбуйнейшая швайцарская газэта «Ное Цюрхер цайтунг» паведаміла нядаўна пра сумнеўную дзейнасьць беларускага пасла Анатоля Мардовіча.

Ён праславіўся тым, што не заплаціў швайцарскім фірмам за рамонт пасольскага будынка. Акрамя таго, Анатоля Мардовіча падазраюць у махінацыях.

(Падрабязнасьці чытайце на стар. 5: «Скандал вакол пасла».)

«Газпром» патрабуе расплаціцца

Расейскае акцыянэрнае таварыства «Газпром» настойвае на неадкладнай выплаце запазычанасьці за газ.

На сёньняшні дзень Беларусь завінавацілася расейскім пастаўшчыкам 900 мільярдаў расейскіх рублёў; бягучыя пастаўкі аплочваюцца на 70-75 працэнтаў. Між тым, пастаўкі газу пакуль працягваюцца.

Багданкевіч паехаў на тыдзень у Мадрыд

2 кастрычніка старшыня Нацыянальнага банку Станіслаў Багданкевіч адправіўся на тыдзень у Мадрыд для ўдзелу ў штогадовым сходзе Міжнароднага валютнага фонду і Сусьветнага банку.

Падчас гэтага візыту сп. Багданкевіч правядзе таксама перамовы з МВФ аб атрыманьні крэдыту «STAND BY».

У інтэрвію карэспандэнту агенцтва *СІМ* Станіслаў Багданкевіч сказаў, што пытаньне падтрымкі Міжнародным валютным фондам беларускіх рэформаў „у прынцыпе вырашана“. Гаворка можа ісьці толькі пра ступень фінансавай дапамогі. Са словаў сп. Багданкевіча, Беларусь у кожным разе атрымае другую частку крэдыту CTF (Фонд сыстэмных трансфармацыяў) у памеры 100 млн. даляраў. «Але мы б хацелі атрымаць крэдыт STAND BY, прызначаны для падтрымкі нацыянальнай валюты», — сказаў шэф Нацбанку. Зь яговых словаў, першая частка крэдыту можа скласьці 200 млн. даляраў, другая — гэтульні ж.

Кіраўнік НББ адзначыў, што беларускі ўрад павінен выступіць з заявай аб эканамічнай праграме, якую пасьля разгледзіць МВФ. Зараз пазыцыі ўзгадняюцца. Са словаў сп.Багданкевіча, Міжнародны валютны фонд выстаўляе занадта жорсткія ўмовы. У прыватнасьці, прадстаўнікі МВФ настойваюць, каб Беларусь узяла за мэту зьнізіць інфляцыю да канца 1995 года да 1% у месяц. Галоўны банкір лічыць гэтую лічбу нерэальнаю. Ён прапануе МВФ зафіксаваць у дакумантах 5-працэнтавы ўзровень інфляцыі на канец наступнага году. Шэф НББ паведаміў, што «некаторыя палажэньні, магчыма, будуць урэгуляваныя падчас візыту ў Мадрыд».

СІМ

Халеру прывёз?

У Віцебску прынята рашэньне рэгістраваць усіх, хто вяртаецца ў горад з-за мяжы, а асабліва з рэгіёнаў, неспрыяльных на халеру.

На гэтым настаялі спэцыялісты гарадзкога цэнтру гігіены і эпідэміялёгіі.

БелаПАН

Прыемная навіна: СВАБОДЫ ўсё больш

Тым часам, як афіцыйная прэса ўжо другі квартал запар страчвае сваіх падпісчыкаў, газэта СВАБОДА набывае ўсё больш новых чытачоў.

Нам прыемна паведаміць, што на IV-ты квартал падпіска на СВАБОДУ павялічылася на 34%. У выніку наклад газэты вырас да 50 тысяч экз. (у пачатку года мы друкавалі 20 тыс.). З гэтай прычыны віншуем усіх нашых даўніх і новых чытачоў. Вы зрабілі слушны выбар!

Для тых, хто не пасьпеў падпісацца на газэту СВАБОДА, паведамляем, што падпіска працягваецца. Аформіць яе можна ў любым паштовым аддзяленьні. Наш падпісны індэкс 63887.

Над шэфам ПРІФа згушчаюцца хмары

Не шанцуе апошнім часам ПРІФу — Першаму рэспубліканскаму інвэстыцыйнаму фонду.

Нядаўна, як вядома, ён «пракалоўся» на 50 тыс. тон калійных угнаеньняў, якія спрабаваў «выбіць» з дапамогаю паплечніка Лукашэнкі дэпутата Булахава. Але не пасьпеў сьціхнуць гэты скандал, як насьпявае, здаецца, новы: згушчаюцца хмары вакол старшыні праўленьня ПРІФа Аляксандра Саманкова (былы сакратар парткаму Менскага мотавелазаводу).

Як паведамляе агенцтва СІМ, пракуратура Ленінскага раёну г.Менска аднавіла сьледзтва па крымінальнай справе, дзе сп. Саманкоў падазраецца ў прысваеньні 230 мільёнаў рублёў МП «Тэхнас». Гэтай крымінальнай справай сьледчыя ўжо займаліся больш за 6 месяцаў, але раптоўна (адразу пасьля прэзыдэнцкіх выбараў) справа была спынена «з-за адсутнасьці складу злачынства». Паводле зьвестак СІМ, спыненьню гэтай крымінальнай справы паспрыяў «адзін высокапастаўлены дэпутат, блізкі да прэзыдэнта». Паглядзім, на чым спыняцца сьледчыя зараз. Дарэчы, гэтай крымінальнай гісторыяй зацікавілася таксама пракуратура Рэспублікі.

М.Г.

Віктар Цярэшчанка звольнены з адміністрацыі прэзыдэнта

Звольнены з пасады начальніка ўправы да справаў тэрыторыяў адміністрацыі прэзыдэнта Віктар Цярэшчанка.

Паводле неафіцыйных зьвесткаў, адной з галоўных прычынаў адстаўкі стала спроба сп.Цярэшчанкі ўладкаваць у МЗС групу людзей, сярод якіх была і дачка выканаўчага сакратара СНД Жана Каратчэня. Аднак міністар замежных справаў Уладзімер Сянько даклаў пра гэты факт прэзыдэнту, і той пакараў нядаўняга паплечніка. Апроч абвінавачваньняў у пратэкцыі, на Віктара Цярэшчанку быў знойдзены яшчэ адзін кампрамат: супрацоўнікі адміністрацыі прэзыдэнта даведаліся, што сп.Цярэшчанка, працуючы ў адміністрацыі, пакінуў у сябе 40% акцыяў Інстытуту мэнэджмэнту, якім ён кіраваў. Гэта быў даволі дальнабачны крок, бо зараз Віктару Цярэшчанку ёсьць куды вярнуцца.

СІМ

Справу прыкрылі

Старшыня Карэліцкага райвыканкаму К.Альфяровіч пасьпяхова займаўся камэрцыйнай дзейнасьцю цераз падстаўных асобаў, у тым ліку — блізкіх сваякоў.

Для гэтага былі створаныя два малыя прадпрыемствы — «Лідар» і «Арыенцір». Паўгода гэтую справу расьсьледавала Карэліцкая раённая пракуратура, а выпадкам з хабарам займалася мясцовае КДБ. Аднак напярэдадні прэзыдэнцкіх выбараў па камандзе зьверху справа аб камэрцыйнай дзейнасьці К.Альфяровіча была спынена. Па нашых зьвестках названыя малыя прадпрыемствы існуюць дагэтуль, а старшыня Карэліцкага райвыканкаму, само сабой, надалей кіруе сваім раёнам.

В. ДАНІЛАЎ

У міністра абароны ўсё ў парадку

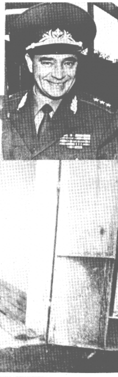
Генэрал Анатоль Кастэнка зноў «засьвяціўся»

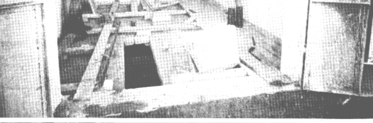
Як паведаміў дэпутат ВС Сяргей Антончык, генэрал Кастэнка выкарыстоўвае на будоўлі свайго загараднага дому рабочых вайсковага ведамства.

Карэспандэнты СВАБОДЫ высьветлілі таксама, што гараж сыну міністра абароны будуюць салдаты тэрміновай службы (на здымку). Кіруе працаю на гэтым аб'екце прапаршчык, які, аднак, не пажадаў гаварыць з карэспандэнтамі, хуценька скокнуў ва ЎАЗік (нумар 0098 МА) і зьнік.

Дарэчы, нядаўна сын міністра абароны па ўласнай ініцыятыве стаў бяздомным і жыве цяпер разам з бацькам — сваю прыватызаваную кватэру ў цэнтры сталіцы ён здаў пад офіс аднаму сумеснаму прадпрыемству.

Іван СІДАР

Чарговыя „двойкі" прэзыдэнту

Калі гэта прагучала першы раз, я стрываў. Але калі словы пра «80% насельніцтва» пачалі паўтарацца кожны дзень са шматлікіх вуснаў, спакойна слухаць гэтыя «нявінныя» агаворкі стала немагчыма.

Трэба раз і назаўжды запомніць, што за Лукашэнку ніколі не галасавала ні 80% выбаршчыкаў, ні тым больш 80% насельніцтва Беларусі. У першым туры за будучага прэзыдэнта аддалі свае галасы 44,8% ад тых, хто прыйшоў на выбары (а прыйшло каля 79%). Інакш кажучы, у абсалютных лічбах за яго галасавала 2.646 тысяч зь 7.476 тысяч выбаршчыкаў. Гэта значыць, каля 35% выбаршчыкаў. Іншымі словамі, у першым туры, калі народ меў выбар, Лукашэнку падтрымалі трохі больш за трэць выбаршчыкаў.

У другім туры, калі засталося толькі два кандыдаты, натуральна, што многія галасавалі па прынцыпу «абы ня Кебіч», альбо «абы нехта новы». Помніцца, пасьля путчу ў 1991 г., калі выбіралі старшыню Вярхоўнага Савету, у першым туры за Шушкевіча галасавала каля 120 дэпутатаў, а ў другім (калі сваю кандыдатуру зьняў Кебіч) больш за 200. Праз два з паловай гады (у студзені 1994 г.) тыя ж самыя людзі, зноў-такі 200 галасамі, зьнялі Шушкевіча. Хочаш ня хочаш, прыходзяць аналёгіі...

Гэта ўсё, аднак, толькі разважаньні, а факты гавораць аб тым, што ў другім туры прыйшло на выбары 70,6%, а зь іх 80,3% галасавалі за Лукашэнку. Інакш кажучы, яго падтрымалі 57% выбаршчыкаў (4.241тыс. зь 7.476тыс.). Хто не падтрымліваў — альбо галасавалі супраць, альбо (напрыклад, як я і ўсе мае знаёмыя) проста не прыйшлі на ўчасткі.

Таму прапаную прэзыдэнту і ягоным паплечнікам забыцца на ілжывую фразу аб 80% выбаршчыкаў, а ў прапагандысцкіх мэтах выкарыстоўваць адну з дзьвюх лічбаў: на выбар — 35% альбо 57% выбаршчыкаў. Можа тады прэзыдэнт ня будзе дапускаць бязглузьдзіц накшталт: «хто супраць мяне, той супраць народу».

Я ўжо не гавару пра іншыя красамоўныя выказваньні: «мая адміністрацыя», «мая граніца», «мой народ» (мелася на ўвазе «адміністрацыя прэзыдэнта», «дзяржаўная мяжа», «беларускі народ»). Тут, як кажуць, ужо нічога ня зробіш — вінаватая школа і тыя інстытуты, дзе будучы прэзыдэнт атрымліваў дзьве свае вышэйшыя адукацыі. Але адну палітычна небяскрыўдную «агаворку» прэзыдэнта прапускаць нельга. Расчулены сваімі цёплымі адносінамі да «старэйшага брата», Лукашэнка ўжо некалькі разоў (спачатку ў «Моманце ісьціны») заявіў, што на Беларусі жыве 2 мільёны расейцаў. Але гэта чарговая няпраўда. Канешне, колькасьць расейцаў у нас павялічылася, напрыклад, з 1959 г. амаль удвая і вырасла да 13% ад усяго насельніцтва. Аднак гэта складае ўсяго каля 1 мільёна 350 тысяч чалавек (насельніцтва Беларусі — 10,3 млн.). Іншая рэч, што небеларусаў у нас больш двух мільёнаў (прыкладна 22%). Але гэта ня толькі расейцы, але й палякі, украінцы, габрэі, цыганы, татары — ўсяго больш за сто нацыянальнасьцяў. Атрымалася, што Лукашэнка ўсіх іх запісаў у расейцаў — але, мяркую, прадстаўнікі гэтых нацыяў не гараць такім дзіўным жаданьнем. Шкада, канешне, што прэзыдэнт дапускае такія памылкі, за якія любая настаўніца геаграфіі паставіць «двойку» нават Сідараву, які п'е «Hershi» і «Hero».

Віт ЗОРАЧКІН

Выйсьце з крызысу: кожнаму беларусу — жонку, якая вяжа

Мінулы тыдзень прайшоў пад знакам умацаваньня даляра на занятых вышынях. Адступаць ён не зьбіраецца, а экспэрты прагназуюць невялікі, але ўстойлівы рост ягонага курсу. Не абцяжараныя ведамі грамадзяне зьвязалі чацьвярговы (22 верасьня) выбух «зялёнага» з аналягічнай падзеяй на маскоўскай валютнай біржы. Гэта ня так. Розьніца істотная: ЦБ Расеі адмовіўся ад валютных інтэрвэнцыяў па сваіх прычынах, маючы дастатковыя валютныя рэзэрвы, а Нацыянальны банк Беларусі іх проста ня мае.

Плюс да гэтага — безупынны ціск на валютны рынак нашых слаўных энэргетыкаў, якім трэба тэрмінова разьлічвацца з Газпрамам. Урэшце рэшт, мы назіраем звыклы восеньскі танец інфляцыі на нашых костках. Абумоўлены ўжо ня гэтулькі сельскагаспадарча-прамыслова-сацыяльнай дабрачыннасьцяй НББ, колькі неабходнасьцяй купляць на зіму новае паліва й расплочвацца за старое.

24 верасьня парадавала актыўнасьцяй выканаўчая ўлада. Прэзыдэнт вырашыў навесьці парадак у валютных апэрацыях, для чаго выдаў адпаведны ўказ. А прэм'ер-міністар публічна прызнаўся, што асноўнаю крыніцаю даходаў ягонай сям'і зьяўляецца пасека і жонка, якая добра вяжа. Такім чынам, электарат можа быць спакойны як за прэзыдэнта з прэм'ер-міністрам, так і за іхных жонак. Мужыкі ня крадуць, а жонкі працавітыя: адна трымае карову, другая — вяжа.

Тымчасам у навакольным асяродзьдзі адбываюцца дастаткова непрыемныя рэчы. За сёлетнія 8 месяцаў нацыянальны даход краіны зьнізіўся на 27% (у параўнаньні зь мінулым годам). Грамадзяне марна спрабуюць угнацца за цэнамі: іхныя грашовыя даходы вырасьлі ў 19,7 разоў, а індэкс спажывецкіх цэнаў — у 24,8. Пры гэтым рэальная заработная плата зьнізілася на 33% і складае 27% ад сярэдняга заробку ў Расеі.

Увогуле, выйсьце са становішча бачыцца альтэрнатыўным: ці эміграваць усёй грамадой у Расею, ці пачынаць нешта рабіць у сябе.

«Зорны час» перажывае наш беларускі Мільтан Фрыдман — старшыня НББ Станіслаў Багданкевіч. Урэшце ён дачакаўся чалавека, які хоць і праз пень-калоду, але спрабуе накіраваць краіну на шлях рэформаў. Сп. Багданкевіч сустрэўся з журналістамі і адкрыў ім сакрэт Палішынэля: у падвалах НББ знаходзяцца новыя беларускія грошы. Апроч таго, «зайцы» стануць адзіным платным сродкам у Беларусі, а незаконныя валютныя ўклады за мяжой будуць амніставаныя. Такім чынам, кіроўная эліта зрабіла для сябе фундаментальную выснову: грошы ня пахнуць.

Галоўная выснова мінулага тыдня: жыць стала горш, жыць стала весялей. Хоць іншы раз няма на што купіць бутэльку малака, затое пачаўся чарговы «мыльны» сэрыял пад назваю «Проста парлямант». Тымчасам здымаецца новы — «Дзікі выхад з крызысу».

Андрэй СЯРЖАН

Зь немцам вырашылі «разабрацца»

На першы аўкцыён у Кобрынь прыехаў нямецкі бізнэсмэн Хос Бэлер.

За 29 тысячаў дойчэмарак ён купіў «замарожаную» будоўлю маладзёжнага цэнтру ў гарадзкім парку. Аднак усе спробы разьлічыцца валютаю аказаліся марныя: гарвыканкам чамусьці адмовіўся ўзяць дойчэмаркі. А тут яшчэ памочнік раённага пракурора П.Бабіч і пасланьнік прэзыдэнта па асаблівых даручэньнях В.Кучынскі ўгледзелі ў правядзеньні аўкцыёну парушэньні ды запатрабавалі неадкладна выправіць хібы, а таксама — «разабрацца зь немцам». Спадар Бэлер паглядзеў на гэтае вар'яцтва, плюнуў і адмовіўся ад пакупкі, заявіўшы, што болей у Беларусі ня купіць нават цагліны.

Мірон ГАМОН

Дарагая «Чайка»

На аўкцыёне ў Берасьці ўстаноўлены своеасаблівы рэкорд.

За краму «Чайка» адна менская фірма заплаціла 600 млн. рублёў, што перавысіла стартавы кошт у 145 разоў.

Лявон МУХАВЕЦКІ

Кастэнка абвясьціў «мабілізацыю»

Праз наваполацкую радыёсетку пачала гучаць аб'ява гарвыканкаму, у якой усіх афіцэраў запасу запрашаюць 6 кастрычніка на сход дзеля ўтварэньня гарадзкой арганізацыі Саюзу афіцэраў.

У гарвыканкаме свае дзеяньні тлумачаць па-вайсковаму: маўляў, яны выконваюць загад Кастэнкі.

Тамаш ГУРБА

Быў клюб, стала капліца

У вёсцы Танявічы Шчучынскага раёну асьвечана новая капліца. Раней гэта быў драўляны сельскі клюб.

Людзі сабралі грошы, адкупілі яго, а потым адрамантавалі. Да ўрачыстасьці яны таксама падрыхтаваліся належным чынам. Каб пачаставаць біскупа і ксяндзоў, зарэзалі цяля.

В.В.

Сьвяты быў забіты ў Асьвенціме

У Горадні 1 кастрычніка адзначалі 100-я ўгодкі сьвятога Максымільяна Кольбэ, замардаванага ў Асьвенціме.

Урачыстасьць адбылася ў Францішканскім касьцёле, дзе айцец Максымільян калісьці служыў. У сьвяце ўдзельнічаў Урошлаўскі мітрапаліт з Польшчы кардынал Генрык Гульбіновіч.

С.А.

Гайдукевіч будзе рухаць і надалей

Мінулай суботай у Менску адбыўся 2-гі кангрэс народаў Беларусі.

Кангрэс значна адрозьніваўся ад леташняга 1-га кангрэсу і яшчэ раз засьведчыў раздрай у шэрагах левых. Партыя камуністаў і камсамольцаў у ягонай працы ўдзелу не прымалі, але сам сп. Чыкін завітаў на кангрэс у якасьці рэдактара «Мы и время» і паведаміў, што вяртацца пад дах НРБ у бліжэйшы час ягоная партыя не зьбіраецца. Незадаволенасьць расхістанасьцю ў сваіх шэрагах выказвалася многімі. У першую чаргу прэтэнзіі за развал НРБ выстаўляліся да старшыні Народнага Руху Сяргея Гайдукевіча, але ініцыятыва гарадзенскай дэлегацыі аказаць вотум недаверу Гайдукевічу не прайшла, і ён застаўся рухаць і надалей. Вынікам гэтага, па нашай інфармацыі, стаў выхад на днях берасьцейскай арганізацыі Народнага Руху Беларусі зь ягоных шэрагаў.

Анэкдатычнай падаецца сытуацыя, што склалася вакол рэфэрэндуму, тэматыку якога зацьвердзілі дэлегаты кангрэсу. Напярэдадні зь ініцыятывай рэфэрэндуму, з такім жа пералікам пытаньняў (дзнансацыя белавескіх пагадненьняў, увод двухмоўя, адмена прыватнай уласнасьці на сродкі вытворчасьці і зямлю, перагляд існуючай сымболікі) выступіла таксама арганізацыя «Отчизна», якая ўваходзіць у Народны Рух Беларусі. Вынікам няўзгодненасьці пазыцыяў народнарухаўцаў стала стварэньне двух дублюючых адзін аднога аргкамітэтаў па рэфэрэндуму.

Ю.К.

На здымку: С.Гайдукевіч рыхтуецца выступіць з дакладам.

Замест знака якасьці — Пагоня

30 верасьня ў Горадні адбылася канфэрэнцыя «Геральдыка ў традыцыях мясцовага самакіраваньня Гарадзеншчыны».

Яе арганізавала мясцовая філія фонду Льва Сапегі. На канфэрэнцыі выступілі найлепшыя ў Беларусі знаўцы геральдыкі.

Анатоль Цітоў зь Менска прывёў цікавыя зьвесткі. 90 гарадоў сёньняшняй Беларусі мелі гербы, а ў ейных этнічных межах — звыш 120-ці. Ён таксама прапанаваў адрадзіць у будучыні магістраты, якія існавалі ў краіне ўжо 500 гадоў таму. У нас жа цяпер думаюць стварыць мэрыі, як у Расеі. Першая мэрыя ўзьнікла толькі ў 1812 г., калі Напалеон увайшоў у Маскву. Сп. Цітоў паказаў прысутным выяву гарадзенскай харугвы, якая захоўваецца ў музэі Войска Польскага ў Варшаве. На ёй вершнік у чорным панцыры і на чорным кані. Гэты варыянт Пагоні ён і прапанаваў для герба Гарадзеншчыны, які вырашана стварыць. Дзеля гэтага будзе пакліканая абласная камісія.

У Менску створаная Дзяржаўная геральдычная служба, якую прадстаўляў В.Насевіч. Удзельнікі канфэрэнцыі пагадзіліся, што ўсе гарады павінны мець свае гербы. Гербавую выяву можна будзе выкарыстоўваць, апроч іншага, і як знак якасьці. Менавіта так — адбіткам гарадзкой пячаткі — у сярэднявеччы пазначаліся найлепшыя тавары.

С.МАКС

Дыплём honoris causa — Барысу Кіту

У Гарадзенскім унівэрсытэце імя Янкі Купалы ўручаны дыплём honoris causa акадэміку астранаўтыкі Барысу Кіту, які жыве ў Нямеччыне.

Летась ганаровым прафэсарам унівэрсытэту стаў доктар Вітаўт Кіпель зь Нью-Ёрку.

В.В.

Першая польска-беларуская газэта

У Горадні выйшаў першы нумар дзьвюхмоўнай газэты для школьнікаў «Цудоўна подруж».

Палова тэкстаў беларускія, другая палова — польскія. Дагэтуль яна друкавалася толькі па-польску. Газэта выходзіць раз на месяц, выдае яе літаратар і бізнэсмэн Уладзімер Малашкевіч.

С.М.

Бура ў шклянцы вады

На апошняй сэсіі Гарадзенскага гарсавету абмяркоўвалі парадак дня. Спрэчкі былі такія зацятыя, нібы дэпутаты дыскутавалі ня менш чым аб пабудове ў горадзе атамнай станцыі.

Аднак яны ўсяго толькі спрачаліся, ці варта вуліцы Розы Люксэмбург і яшчэ некалькім вярнуць іхныя гістарычныя назовы. Чатыры гады таму дэпутаты самі ж вырашылі, што перайменоўваць абавязкова трэба. Зь незалежніцкіх памкненьняў або са страху ад жнівеньскага путчу некалькі назоваў зьмянілі, а потым наскочыла каса на камень. Колькі разоў ні выносілася пытаньне на сэсію — дэпутаты, успомніўшы хто пра непатрэбны ўжо партбілет, а хто — пра савецкі патрыятызм, гэтак варожа выкасоўвалі яго з павесткі дня, нібыта мова йшла пра напад гарадзенскага войска на суверэнную рэспубліку Зімбабвэ або хаця б пра захоп і далучэньне да Гарадзенскага раёну Друскенікаў.

Першы падбег да мікрафона былы палітработнік дэпутат А.Філін і адразу прыгаломшыў калегаў: «Вопрос переименования — политический. Мы не должны столкнуть лбами людей противоположных взглядов. На этих улицах за 50 лет выросло целое поколение» і г.д. Пасьля такой прэлюдыі выйшаў дэпутат Г.Гірас са словамі «извините, что я прочитаю сейчас заявление на белорусском языке» і пачаў зачытваць заяву да сэсіі, складзеную Камуністычным саюзам моладзі, «Народным движением», ДСПС, Саюзам афіцэраў, Народным саюзам «Очищение». Пры гэтым ён як бы між іншым падкрэсьліў, што «Очищение» — група падтрымкі Лукашэнкі, і атрымалася, нібыта сам прэзыдэнт супраць перайменаваньня вуліц Р.Люксэмбург або Ухчозаўскай.

Заява стылем і фармулёўкамі нагадвала дакументы сталінскіх часоў пра «нацдэмаў», «шпіёнаў», «шкоднікаў» і «ворагаў народу». «Очищенцы» & Со пужалі дэпутатаў «БНФаўскай фрондай», якая прагне «выветрыць з нашай памяці ўсё савецкае, рускае, каб і духу не засталося ад савецкай улады». Аказваецца, у зьмене назову Р.Люксэмбург «праглядаюцца нават антыдзяржаўныя [?] і нацыяналістычныя інтарэсы»! Прапануецца вярнуць вуліцы, дзе жылі майстры залатой справы, ейны старадаўні назоў Залатарская, а «залатар» паводле расейскага слоўніка азначае асэнізатар! Але ж камуністычная моладзь разам з хаўрусьнікамі кінула дэпутатам і «костку», дазволіўшы ім з 11-ці вуліц перайменаваць адну толькі Чапаеўскую. А астатнія чапаць забаранілі, нават Ухчозаўскую, паколькі ўсё гэта няйнакш як «небясьпечнае палітыканства», «імкненьне пасеяць варожасьць» і ўвогуле «палітычная правакацыя напярэдадні прыезду Ельцына»!

Прысутныя ажно сьцішыліся ад гэткай колькасьці пагрозаў і жахаў. Дэпутат Чарун, аднак, сказаў, што пытаньне з вуліцамі — другаснае, і напалее абстаноўку не яно, а навешваньне ярлыкоў. Таму трэба дбаць, каб гараджанам было што есьці, а не пра Люксэмбург. Некалькі дэпутатаў таксама зазначылі, што дэстабілізуюць сытуацыю сваімі правакацыйнымі пагрозамі якраз аўтары гэтай адыёзнай «адозвы». Карацей кажучы, нарэшце вулічнае пытаньне пакінулі ў парадку дня, хаця супраць галасавалі былы першы сакратар гаркаму тав.Забродзкі і ягоны ідэялягічны сакратар тав. Цыганкова, абодва — дэпутаты.

Арганізатары сэсіі дыпляматычна ўключылі ў парадак і яшчэ адно «ідэялягічнае» пытаньне — пра наданьне годнасьці ганаровага грамадзяніна Горадні генэрал-маёру ў адстаўцы М.Глазунову. Здавалася, з гэтым усё будзе о'кей. Але ж для рашэньня не хапіла 3 галасоў. Некаторыя дэпутаты таксама ўбачылі ў прапанове «палітычны» падтэкст. Чаму менавіта жыхара Масквы й грамадзяніна Расеі рабіць ганаровым грамадзянінам, калі іх дагэтуль было ўсяго 11 чалавек? Сярод іх, прыкладам, трэнэр Кныш, гадаванка якога В.Корбут праславіла Беларусь у сьвеце. Апошняму гэтае званьне надалі «найдужэйшаму чалавеку ў сьвеце», чэмпіёну Алімпійскіх гульняў гарадзенцу А.Курловічу. З хадайніцтвам пра наданьне генэралу ганаровага званьня выступілі расейскі Інстытут вайсковай гісторыі і Дзяржынскі ваенкамат г.Масквы. Карацей, пытаньне не прайшло. А паспрыяў гэтаму нават тав. Забродзкі, які ўцёк з сэсіі. Але ж у яго цяпер «крутый» бізнэс, і часу на паседжаньні няма, як было некалі.

Прэсынг на сэсію ажыцьцяўляў з вуліцы 25-асабовы пікет прадстаўнікоў арганізацыяў, якія падпісалі «зварот» наконт вуліц. Гэта — розныя саюзы, сярод членаў якіх пануюць антыбеларускія, антыдэмакратычныя настроі. Яны абвінавачваюць ва ўсіх грахох народнафронтаўцаў. Між тым апошнія зьвярнуліся з запытам да абласных уладаў, чаму на будынку выканкаму не вывешваюць Пагоню. Атрымаўшы адпіску аб браку грошай на герб, яны ня сталі пагражаць, як гэта робяць пракамуністычныя арганізацыі. Дарэчы, пікет у падтрымку перайменаваньня хацелі выставіць студэнты ўнівэрсытэту, але ўлады папрасілі іх ня рабіць гэтага, каб не напаляць абстаноўку.

Адзін з дэпутатаў мне прызнаўся, што ягоныя калегі адчуваюць сваю непаўнавартасьць, а таму ўсчыняюць гармідар вакол другаснага вулічнага пытаньня. Уплываць на гарадзкое жыцьцё вельмі цяжка, а пагатоў — палепшыць яго. Куды прасьцей з вуліцамі — прагаласаваць супраць і сьвяткаваць маленькую перамогу. Аднак дэпутаты так нічога і ня вырашылі ды адклалі сэсію да наступнага тыдня.

Адзінае, што пры паўторным галасаваньні генэрал Глазуноў здолеў дабраць патрэбныя галасы, каб стаць ганаровым грамадзянінам Горадні.

В. ВАСІЛЕВІЧ

Сёньня

Сяргей ДУБАВЕЦ

Пах грошай

Калі кажуць пра маральную палітыку ці эканоміку — гэта значыць, што палітыкі ці эканомікі ня будзе ўвогуле, а запануе суцэльная амараль. На Захадзе яшчэ рымскі імпэратар Васпасіян сказаў, што грошы ня пахнуць, дык яны там і дагэтуль ня пахнуць. А ў нас — то пахнуць, то ня пахнуць. Пры цары ня пахлі, пры рэвалюцыі запахлі, пры нэпе перасталі, пры Сталіне зноў запахлі... «Загадкавая славянская душа» ўвесь час упохваецца ў грошы. Інстынкт Шарыкава.

Адна з высокамаральных традыцыяў савецкага часу — з рабочым чалавекам і з народам пра грошы, бізнэс і прыбыткі гаварыць як бы сорамна й ганебна. З народам і рабочым чалавекам трэба гаварыць пра вышэйшыя матэрыі. Захаваем калгасы, запусьцім заводы, дамо па руках хапугам. Беларускі прэзыдэнт Лукашэнка зьвяртаецца да дзяржаўнага сэктару на мове маралі. На мове эканомікі ён гаворыць з прадпрымальнікамі, з прыватным сэктарам. Для рабочых у яго грошы пахнуць, а для прыватнікаў — не.

Цынізм сытуацыі ў тым, што народ — адзін, што ў дзяржаўным сэктары, што ў прыватным. І ўсе хочуць, каб зь імі гаварылі на мове эканомікі, каб дзяржава не абяцала даць, а дала зарабіць, дала купіць, пабудавацца, каб не замінала жыць. Каб для ўсіх у прэзыдэнта была адна мова. А паводле Лукашэнкі выходзіць, што ў нас два народы — наш і не зусім наш. Кажаш «хачу зарабіць», а ў адказ у вачох чытаеш — хапуга, дом сабе збудаваў — куркуль, гандлюеш — спэкулянт. Ты ўжо як бы «не зусім наш». Тарты маслам намазваеш! Ты як бы вінаваты перад рабочымі. Грамадзтва «вымушанае цябе цярпець». На етым этапі.

Што азначае для калгасьніка прэзыдэнтава абяцаньне захаваць калгасы — сёньня, калі ўжо нішто ня стрымвае сваволю старшыняў? А для рабочага, якому абрыдла датацыйная пралетарская нэндза, — што значыць запусьціць заводы? Увесь дзяржаўны сэктар — фантомная эканоміка — атрымлівае ад Лукашэнкі аптымістычныя абяцанкі, тады як «па дзелу» ён гаворыць толькі з прыватным сэктарам. Маса рабочага народу верыць у гэтыя аптымістычныя абяцанкі і разам з заводамі й калгасамі ў плянавым парадку выпадае ня толькі з заўтрашняе, але ўжо і зь сёньняшняе эканомікі. Даверлівая маса асуджаная на беднасьць і беспрацоўе.

Цалкам можа быць, што цынізм прэзыдэнта — несьвядомы. Ён, чалавек з народу, нясе ў сабе тыя ж савецкія традыцыі «маральнае эканомікі». Ён ідзе да рабочых і ведае, пра што ім гаварыць «ня нада», чаго яны «ня поймуць», што рабочаму галоўнае — падняць дух. А пасьля ён ідзе да прадпрымальнікаў і ведае, што «духам» тут нікога не заангажуеш, тут галоўнае — зьнізіць падаткі. Так і атрымліваецца пэўнае раздваеньне прэзыдэнта: з аднымі грошы зарабляць, з другімі — толькі панюхаць.

Каб пасьля скрывіцца ў грэблівай грымасе...

Роля асобы ў гісторыі: няма асобы — няма гісторыі

Доўгачаканае дзіця — антыкрызысная праграма прэзыдэнта — нарэшце ўбачыла сьвет. На жаль, яна была ўспрынятая традыцыйна. У тым сэнсе, што дыскутуюцца пераважна два пытаньні: наколькі гэтая праграма рынкавая і ці мае яна шанец быць выкананай хоць бы ў няпоўным аб'ёме (пра поўны гаворка ня йдзе). Але ці гэта галоўнае?

Дапусьцім, праграма сапраўды рынкавая (хоць ёсьць там і старыя мэтады ў выглядзе «узмацненьня дзяржаўнага рэгуляваньня»). Можна не сумнявацца — парлямант дасьць картблянш Лукашэнку на ейнае ажыцьцяўленьне (па-сутнасьці ўжо даў 30 верасьня). Праблема, аднак, ляжыць у іншай плоскасьці. А менавіта: хто будзе гэтую праграму выконваць і асабіста адказваць?

Давайце ўспомнім пасьляваенную гісторыю. Нямеччына: айцом рэформаў тут выступіў Людвіг Эрхард. Пры гэтым, доктара Эрхарда не было б, калі б не было канцлера Адэнаўэра. Польшча: таксама бачым тандэм — Лешак Бальцаровіч і Лех Валэнса. Чылі: тое ж самае — «чыкагская школа» на чале зь Мілтанам Фрыдманам і, прабачце, Аўгуста Пінач — дыктатар, «дрэнны хлопец» і ўсё ж... Паўднёва-Ўсходняя Азія: мясцовыя знакамітасьці падобнага пляну нам ня так вядомыя, але яны, канешне, былі. Сьпіс можна доўжыць. Але мы ў яго, відаць, ня трапім.

Здаецца, усім зразумела, што прэзыдэнт Лукашэнка — не эканаміст. Ён можа сказаць прамову на гэтую тэму, але як толькі адрываецца ад тэксту, падрыхтаванага «сьпічрайтэрамі», ягоная думка пачынае гойсаць, як дзікі мустанг. Між іншым, гэта сьведчыць аб тым, што як палітык ён проста ня высьпеў. Прабачце, але на Валэнсу ці Адэнаўэра, ня кажучы пра Ельцына — наш Аляксандар Рыгоравіч ня цягне. Можна колькі заўгодна палохаць начальства, калі няма аўтарытэту — гэта ўсё дарэмна.

Цяжкавата і з другім удзельнікам тандэму — свайго Бальцаровіча ў нас штосьці не відаць. Зь вялікаю нацяжкаю на гэту ролю мог прэтэндаваць Станіслаў Багданкевіч. Але ён — проста старшыня Нацбанка, фігура падпарадкаваная (ён самастойны хіба толькі ў гутарках з журналістамі, якія любяць Станіслава Антонавіча). Дагэтуль галоўны банкір распараджэньні ўраду выконваў дысцыплінавана. Няма падставаў лічыць, што ён возьме (ці яму адвядуць) галоўную ролю ў рэформах. Тут патрэбны чалавек малады, славалюбівы і не заангажаваны. Сп.Багданкевіч гэтым крытэрыям не адпавядае. Тым больш, ясна, што чалавек, які зараз узначаліць рэформы, абавязкова будзе прынесены ў ахвяру. Гэта — правілы гульні, бо бяз шока не абысьціся, а за яго нехта павінен адказаць. Тады — хто?

Лукашэнка застаецца адзін. Наўрад ці хто з тых, каго ён прывёў з сабою ў Дом Ураду, вельмі жадае разьдзяліць зь ім ступень адказнасьці за магчымую няўдачу. Тыповая драма някрапытнага палітыка, які акружае сябе адданымі «шасьцёркамі».

Пры гэтым ні дырэктарскае лобі, ні агракратыя, ні мясцовая ўлада рэформаў адназначна не жадаюць. Найлепшы варыянт дзеяньняў рэфарматараў: палітык (прэзыдэнт) прымае ўдар намэнклятуры на сябе, эканаміст (месца вакантнае) хутка праводзіць рэформы. У нас такі варыянт не праходзіць. Палітык не дасьпеў, эканаміста-рэфарматара няма. Што ў такім выпадку чакае антыкрызысную праграму? Пытаньне рытарычнае.

А напісаць можна што заўгодна. Напрыклад: зьнізіць інфляцыю ў кастрычніку да 5% у месяц. Папера сьцерпіць усё.

Андрэй ШАВАНДА

«Чаўнакі» плывуць міма касы

Як імклівая цячэ жыцьцё: зусім нядаўна ці не палова Беларусі кудынебудзь езьдзіла — на Захад, Усход, Поўдзень (на поўнач ня езьдзілі — дорага). Літаральна за 2—3 месяцы ўсё зьмянілася. Нецывілізаваны саматужнік-"чаўнок" саступае на нашых вачох месца дробна- і буйнагуртоваму камэрсанту.

Дзьве падзеі сталі ў гэтым сэнсе вырашальнымі. Па-першае, рост цэнаў на тавары (440—450% за 8 месяцаў г.г.) зрабіў невыгодным іхны вываз. Па-другое, праведзеная 20 жніўня дэнамінацыя беларускага разьліковага білета. Курс куплі RUR вагаецца ў межах 1,82 (Нацбанк) — 1,15 (камэрцыйныя банкі). З гэтай прычыны «бізнэс-туры» ў Расею перасталі быць выгоднымі. Між тым і Камароўка, і «Дынама», і сотні іншых «барахолак» анітрохі сваёй актыўнасьці не зьніжаюць. Тавару хапае, і самага разнастайнага. Сьціплыя «зоркі» чаўночнага бізнэсу працягваюць спраўна пастаўляць тавар. Але ў гэтым асяродзьдзі адбыўся жорсткі натуральны адбор. Выжылі, як заўжды, мацнейшыя. Ці, можна сказаць і так, больш нахабныя.

Анатоль (прозьвішча, натуральна, ведаць неабавязкова) езьдзіць па сьвеце ўжо 4 гады. Пачынаў з Польшчы, пасьля быў Кітай, Індыя, Турцыя, Аб'яднаныя Эміраты, Нямеччына і ўрэшце зноў Польшча. Спыніўся на суседзях з-за блізкасьці (хутчэй абарачаюцца грошы й тавар). Езьдзіць разы два на месяц. Закупіў партыю тавару — прывёз — прадаў сам ці каго наняў — можна ехаць зноў. Па сутнасьці, зараз ён мільянэр (да дэнамінацыі — мільярдэр), «зайцовы», вядома, але і гэта нядрэнна для краіны, дзе сярэдні заробак ніяк не перавысіць 30-даляровую мяжу.

Цяпер Анатоль жыве са старых запасаў. У Польшчу амаль нічога не вязе — дорага. Бярэ толькі даляры. У прынцыпе, калі пашукаць па раёнах ці «даць у лапу», знайсьці танны тавар можна. Але гэта стала клопатна й небясьпечна — прэзыдэнт крыху нагнаў страху. Больш камфортна прыехаць з валютаю, памяняць на злотыя, купіць што трэба — і дадому. Балазе сувязі наладжаныя, досьвед вялікі, веданьне каньюнктуры рынку дасканалае.

Праўда, рызыка ёсьць заўсёды. Аднойчы ягонаму напарніку памянялі 10 мільёнаў фальшывых злотых — ледзь не 500 даляраў ляснулі. Анатоль, дарэчы, меў справу з тым самым мянялам, але на яго фальшывак, відаць, не хапіла.

Можна прагарэць з таварам. Штосьці стукнула ў галаву — прывёз партыю тканіны, і ўжо сам шкадаваў. Але не, за паўгадзіны разьмялі ўсё. Вырашыў паўтарыць — і бяз выніку: прадаў 2 мэтры, рэшту дзякуючы знаёмству здаў у «коміс».

Наагул, без знаёмстваў гэтую справу не пацягнеш. У Анатоля свае людзі ёсьць паўсюль: ад чыгуначных касаў да Міністэрства гандлю. Прычым Анатоль дакладна ведае, што каму даць. Для кагосьці даволі чакаляды, камусьці трэба аддаць канвэрцік зь зялёнымі купюрамі. Ён гэта называе дзелавымі дачыненьнямі.

Пры гэтым Анатоль, як і ўсе прыстойныя грамадзяне, ходзіць на працу ў дзяржаўную кантору і атрымлівае заробак. Прэтэнзіяў з боку начальства ня мае. Было б дзіўна, каб меў: з начальствам у яго таксама дзелавыя дачыненьні.

Ён марыць распачаць уласную справу. Аднак пакуль ня хоча рызыкаваць: няхай разьберуцца там, «наверсе», што яны хочуць і якое грамадзтва зьбіраюцца будаваць. Інакш можна вельмі проста апынуцца за кратамі.

Апошнім часам Анатоль зьвярнуў погляд у бок Летувы. Аказваецца, там усе асноўныя тавары ў даляровым эквіваленце ледзь не ўдвая таньнейшыя, чым у Менску. Анатоль не задае сабе пытаньня, чаму. Ён зьбіраецца ехаць туды з грашыма. Яму ўсё роўна, які і адкуль везьці тавар. Абы было выгодна. Увесну ён купіў лецішча, а новенькую Audi набыў яшчэ год таму. Зараз пляную купіць прыстойную кватэру ў прэстыжным раёне. Вось толькі ня вырашыў: памяняць з даплатаю ці пакінуць і старую кватэру? Тут прапануюць варыянт: двухпакаёўку на чатырохпакаёўку з даплатаю 15 тысяч даляраў...

Колькі іх (я маю на ўвазе «чаўночнікаў»), якія сумы праходзяць праз іхныя рукі — дакладна ня ведае ніхто. Ані дзяржкамстат, ані падатковая інспэкцыя, ані міліцыя. У прынцыпе, калі чалавек спрабуе схаваць ад падаткаў свой прыбытак — гэта нармальна, гэтак робяць ва ўсім сьвеце. Праўда, там ёсьць дасканалыя законы і даволі суровыя службы (амэрыканец, скажам, баіцца сваёй падатковай інспэкцыі ня менш, чым мафіі). У нас можна дамовіцца, знайсьці тысячу і адзін спосаб не плаціць падатку. Іншая рэч, калі цябе абдзяруць як ліпку і ты задумаесься: а ці варта ў такім разе ягю плаціць?

Анатоль, зразумела, ня стаў раскрываць мне сваіх прафэсійных сакрэтаў. Але падаткаў ня плоціць. З апошняй «ходкі» ў Польшчу ён меў 18 мільёнаў чыстага прыбытку. Хутчэй за ўсё, скажаў, да канца году кватэру купіць. І вельмі добра.

Андрэй СЯРЖАН

Скандал вакол пасла

Прыканцы мінулага тыдня праз афіцыйныя каналы прамільгнула малапрыкметная інфармацыя пра тое, што новым паслом у Швайцарыі і адначасова афіцыйным прадстаўніком пры місіі ААН у Жэнэве прызначаны Станіслаў Агурцоў. Здавалася б, нічога звышнатуральнага, чарговая перастаноўка на дыпляматычнай лесьвіцы. Але, як выяўляецца, ня ўсё так проста. «Перастаноўцы» папярэднічаў даволі прыкметны скандал, які атрымаў розгалас у Швайцарыі, але, на жаль, зусім не вядомы беларускай грамадзкасьці.

Сутнасьць скандалу ў наступным. Год таму Беларусь набыла ў сталіцы Швайцарскай Канфэдэрацыі Бэрне будынак для амбасады. Беларускі пасол сп.Мардовіч заключыў кантракты зь мясцовымі прадпрымальнікамі на рэканструкцыю ды рамонт будынка, гарантаваўшы аплату ўсяго комплексу работ. Швайцарскія будаўнікі пачалі сумленна выконваць сваю працу. Але праз нейкі час абяцаныя беларускім паслом грошы раптам перасталі паступаць на рахункі швайцарскіх прадпрымальнікаў, і тыя былі вымушаныя прыпыніць працу на аб'екце.

Тымчасам сп.Мардовіч двойчы прызначаў даты ўрачыстага адкрыцьця беларускай амбасады ў Бэрне, аднак даўно прамінулі абодва тэрміны, а пра прызначэньне трэцяй даты нават і гаворкі няма, бо будынак так і застаецца непрыдатным для выкарыстаньня. Вось чаму сп.Мардовіч да апошняга часу разьмяшчаўся ў Жэнэве пад агульным адрасам місіяў Беларусі, Украіны ды Расеі пры ААН, парушаючы тым самым дыпляматычныя нормы Швайцарыі, згодна зь якімі нават у выпадку двайнога мандату рэзыдэнцыя пасла павінна знаходзіцца ў Бэрне.

Але гэта яшчэ паўбяды, тым больш што швайцарскія ўлады, сьпісваючы ўсе праблемы за кошт фінансавых цяжкасьцяў маладой краіны, не жадаюць драматызаваць сытуацыю.

Больш востра пытаньне ставяць раззлаваныя швайцарскія прадпрымальнікі, якія так і не атрымалі ад беларускага пасла зробленых грошай. Яны пайшлі на адчайны крок: зьвярнуліся ў Швайцарскі дэпартамант замежных справаў, выставіўшы неаплочаныя рахункі на суму 115000 франкаў.

Кіраўнік працаў па рэканструкцыі й рамонце будынка беларускай амбасады перакананы, што праблема не ў платаздольнасьці маладой беларускай дзяржавы, а ў паслу Мардовічу, для якога Швайцарыя зьяўляецца апошнім этапам кар'еры.

Газэта *Neue Zürcher Zeitung*, якая падрабязна апісала скандал вакол асобы ўжо цяпер былога пасла Беларусі, прыгадвае ў гэтым кантэксьце і іншыя ягоныя грашкі. Напрыклад, не абышлі ўвагаю грэблівае стаўленьне Мардовіча да беларусаў, што жывуць у Швайцарыі, якіх ён «адфутбольваў» па консульскіх пытаньнях у Менск. Не без сарказму паведамляецца таксама, што беларускі пасол праяўляў асаблівую цікавасьць «да **старой** (*выдзелена рэдакцыяй «NZZ»*) сантэхнікі з бэрнскага пасольскага будынку» і што ў гэтым пытаньні «ён патрабаваў паслугаў ад супрацоўнікаў консульскага аддзелу ў Бэрне». Напрыканцы «NZZ» зьедліва канстатуе: «Відаць, гэтую заходнюю сантэхніку чакае цяпер якое-небудзь лецішча ў Беларусі». А тымчасам у Бэрне чакае адкрыцьця беларуская амбасада.

Застаецца толькі спадзявацца, што новаму паслу Беларусі ў Швайцарыі і пастаяннаму прадстаўніку ў жэнэўскіх міжнародных арганізацыях Станіславу Агурцову ўдасца згладзіць тое нэгатыўнае ўражаньне, якое пакінуў па сабе ягоны папярэднік, і што адпаведныя антыкарупцыйныя структуры ў Менску ўважліва вывучаць усе акалічнасьці знаходжаньня сп.Мардовіча на адказнай прадстаўнічай пасадзе ў Швайцарыі.

Вінцук ШОСТКА

Дарагому Туркмэнбашы...

Замалёўкі з паездкі ў Туркмэнію

З усіх краінаў былога СССР Туркмэністан для беларусаў як быў, так і застаецца, бадай, самай нязьведанай. З рэдкіх паведамленьняў у маскоўскай прэсе можна даведацца, напрыклад, што яшчэ аднаму калгасу нададзена імя Сапармурата Ніязава або што прэзыдэнт зацьвердзіў новае дзяржаўнае сьвята — дзень туркмэнскіх дыняў... Пра астатняе я вырашыў даведацца сам і на два тыдні выправіўся ў гэтую сярэднеазіяцкую краіну.

Па-першае, трапіць у Туркмэністан ужо само па сабе праблема. Калі ў вас узьнікне такое жаданьне, для ягонага ажыцьцяўленьня вам спатрэбіцца 200 тыс. расейскіх рублёў — кошт квітка на самалёт да Ашгабата. У іншым выпадку давядзецца ехаць двое з паловай сутак цягніком. Але загадзя рыхтуйцеся, што палова вокнаў у цягніку будуць выбітыя, што ў вагоне можа ехаць не 54 чалавекі, а прынамсі ўдвая больш, спаць у іх можна паўсюль, у тым ліку і ў праходах, што ўвесь шлях праз Казахстан вы будзеце змагацца з «зайцамі», якія спрабуюць залезьці ў вагон праз разьбітыя шыбы, што дзьверы ў вагоне будуць увесь час зачыненыя, каб не пускаць тых жа безьбілетнікаў, і каб што-небудзь купіць на станцыях, вам давядзецца выскокваць з вакна. Ну і, нарэшце, вы маеце вялікія шанцы стаць ахвярай крадзяжу ці нават добра зарганізаванага рабаваньня, што адбылося на маіх вачох у адным з вагонаў цягніка Ашгабат—Масква. Нагледзеўшыся гэткага, вы зробіце ўсё магчымае, каб вярнуцца назад толькі самалётам, і, безумоўна, падтрымаеце рашэньне туркмэнскага ўраду, які ад пачатку верасьня скасаваў усе чыгуначныя маршруты ў маскоўскім кірунку з прычыны бандытызму й рабаваньня цягнікоў у Казахстане.

Кіраўніцтва краіны, у якую вы трапіце, заяўляе пра пабудову «сьвецкае дзяржавы». Праўда, знайсьці прыкметы гэтае сьвецкасьці будзе вельмі цяжка — хіба толькі тое, што навучэнцы ўсіх школаў і дзіцячых садкоў вучаць адразу тры мовы: туркмэнскую, ангельскую й расейскую — з чым іх можна толькі павіншаваць. Ва ўсім астатнім краіна нагадвае азіяцкі варыянт манархіі з элемэнтамі савецкага культу асобы. Помнікі, партрэты й выказваньні Туркмэнбашы (Правадыра туркмэнаў) — прэзыдэнта Сапармурата Ніязава будуць суправаджаць вас паўсюль у краіне і нават у салёне самалёта, што ляціць у Маскву. Пра зьяўленьне некаторых зь іх можна расказваць легенды. Як, напрыклад, пра помнік Ніязаву на галоўным пляцы горада Чарджоў, дзе я меў шчасьце знаходзіцца. Ён зьявіўся там праз колькі тыдняў пасьля таго, як забралі на «рэстаўрацыю» помнік Леніну. Тыя, хто памятае Ільіча, сьцьвярджаюць, што новы правадыр падобны да ранейшага як дзьве кроплі вады — толькі галава іншая.

Народная любоў да Туркмэнбашы ня можа ня ўражваць. У крэсла прэзыдэнта з крэсла першага сакратара ЦК Кампартыі Туркмэністана, якое займаў з 1985 году, ён перасеў пры падтрымцы 92% насельніцтва. Не дачакаўшыся заканчэньня тэрміну сваіх паўнамоцтваў, спадар Ніязаў правёў летась рэфэрэндум аб прадоўжаньні іх яшчэ на пяць год. І тут поўны посьпех: за шчасьце быць кіраванымі такім цудоўным чалавекам прагаласавала, паводле афіцыйных зьвестак, усё насельніцтва краіны, акрамя 228 чалавек, што выказаліся супраць. Праўда, бальшыня тых, з кім я размаўляў, сьцьвярджаюць, што на рэфэрэндум не хадзілі і добра, калі гэта зрабіла палова насельніцтва...

Палітычнае жыцьцё краіны ўяўляе сабой ідылію з прычыны поўнай адсутнасьці нават дэкаратыўнай апазыцыі прэзыдэнту. Усіх нешматлікіх апазыцыянэраў, якія зьявіліся напрыканцы 80-х гадоў, Туркмэнбашы або перацягнуў на свой бок, пасадзіўшы ў мяккія крэслы, або адправіў за краты, аднак не як палітвязьняў, а як крымінальнікаў (інсьпірацыя захоўваньня наркотыкаў, махлярства і г.д.). Тыя, каму пашчасьціла пазьбегнуць гэткага лёсу, уцяклі ў Маскву, дзе заснавалі фонд «Туркмэністан», пра які на іхнай радзіме ведаюць адзінкі. Прэзыдэнт узначальвае адзіную ў краіне партыю — Дэмакратычную (экс-камуністычную). Сэсіі Мэджлісу (былога Вярхоўнага Савету) працягваюцца 2-3 дні. За гэты час народныя выбраньнікі прымаюць па 30-40 законаў, падрыхтаваных у прэзыдэнцкіх структурах.

У эканамічных плянах прэзыдэнта — уваход да 2004 году ў лік пяці краінаў сьвету з найвышэйшым узроўнем жыцьця. Гэтага можна дамагчыся, выканаўшы праграму «10 год дабрабыту», распрацаваную самім Туркмэнбашы. Але тое будзе праз дзесяцігодзьдзе, а сёньня ў крамах амаль поўная адсутнасьць і пакупнікоў, і тавараў. Нармальныя грамадзяне ходзяць рабіць пакупкі на рынак, які працуе дзякуючы гандлярам з суседняга Ўзбэкістана, а таксама зь Ірана і Расеі. У часы СССР Туркмэністан жыў вылучна на прывазным, не разьвіваючы ўласнае прамысловасьці. Вынік — сёньня 90% грошай, выдадзеных людзям, не вяртаюцца ў банк. Адсюль — затрымкі з выплатай чарговых заробкаў, неабходнасьць друкаваць усё новыя й новыя мільёны манатаў, інфляцыя. Эканоміка краіны трымаецца толькі на экспарце нафты й газу, прыбытак ад якога складае 13,5 тыс. даляраў у месяц на кожнага грамадзяніна — ад немаўляці да стогадовых старцаў, а таксама на замежных інвэстыцыях у гэтую галіну эканомікі. Прычым прыбытак ад экспарту можа быць і большы, ды прадаваць няма куды.

Сярэдні заробак у краіне — 7 даляраў паводле курсу чорнага рынку, што выглядае сьмешна, нават калі ўлічыць бясплатныя газ, ваду й сьвятло, мізэрную кватэрную плату і абяцаны прэзыдэнтам бясплатны з новага году хлеб. Сам прэзыдэнт, па яго ўласным цьверджаньні, зарабляе 2000 даляраў.

На заканчэньне колькі словаў пра калегаў-журналістаў. Туркмэнскае тэлебачаньне глядзець вам не рэкамэндую, калі вы толькі не прыхільнік асобы Туркмэнбашы, нацыянальнай музыкі або савецкай кінаклясыкі на туркмэнскай мове (іншага амаль не паказваюць). Уяўленьне аб прэсе можаце скласьці, пагартаўшы дзесяцігадовай даўнасьці беларускія газэты і ўявіўшы на месцы фотаздымкаў членаў ЦК КПСС здымкі самі ведаеце каго. Туркмэнскім журналістам давялося ўспомніць, што такое штатны цэнзар, і абавязак цытаваць прэзыдэнта, калі гэта толькі магчыма.

...Едучы праз два тыдні ў цягніку Масква—Менск, вы ўжо будзеце сумнявацца, а ці былі вы сапраўды ў краіне, дзе ў цягніках езьдзяць на дахах вагонаў, дзе самалёты затрымліваюцца з вылетам на дзьве гадзіны, чакаючы двух спозьненых «сваіх людзей», і дзе пры 30-градуснай сьпякоце людзі ўжо не купаюцца — «холадна». Аднак у дыплямаце побач з вамі будуць ляжаць цюбецейка, каляровы партрэт Туркмэнбашы, набыты ў краме, і газэта «Туркменская искра» з шапкай «Взошла луна — и мир увидел. О визите Сапармурата Туркменбаши в Тегеран». Гэта адкіне ўсялякія сумневы, і вам захочацца назад. Але не раней 2005 года.

Віктар ДЗЯТЛІІКОВІЧ

У Бельску кіруюць беларусы

У Бельску-Падляскім, другім па велічыні горадзе Беластоцкага ваяводзтва, на пасаду мэра абраны 29-гадовы беларус Андрэй Сьцепанюк.

Старшынём гарадзкой Рады абраны Васіль Ляшчынскі, таксама беларус.

На выбарах у органы мясцовай улады беларускі выбарчы камітэт, які ў Бельску-Падляскім выступаў у кааліцыі зь левымі, заваяваў супольна 18 месцаў у гарадзкой Радзе з 28-мі. Каталіцка-правы лягер «Адзінства», які кіраваў горадам раней, доўгі час блякаваў выбары мэра, пакідаючы залю паседжаньняў і зрываючы тым самым кворум. Аднак пасьля доўгіх перамоваў кааліцыя «Адзінства» пагадзілася ўсё ж прагаласаваць за прадстаўніка беларусаў узамен за пасаду намесьніка мэра і два месцы ў гарадзкой Радзе.

В. ЦАПАЯ

Залпы ў гонар Касьцюшкі

29 верасьня ў Горадні адбылася ўрачыстасьць з нагоды 200-х угодкаў Вызвольнага паўстаньня Тадэвуша Касьцюшкі.

На камяніцы Новага каралеўскага замку была адкрытая памятная дошка, прысьвечаная паўстаньню. На адкрыцьці прысутнічалі запрошаныя ў Горадню замежныя дыпламаты. Над уваходам у замак, апроч беларускага, былі вывешаныя амэрыканскі, літоўскі, польскі ды францускі сьцягі.

Пачынаючы цырыманіял, мэр горада Генрых Крупенка прывёў словы Якуба Ясінскага, які кіраваў паўстаньнем у Вялікім Княстве Літоўскім. Гэтыя словы гучаць як запавет: «Хочаце быць вольнымі — дык будзьце імі». На ўрачыстасьці падкрэсьлівалася, што Горадня апынулася адзіным горадам на Беларусі, дзе сьвята адзначаецца афіцыйна. Ня дзіва, што са сталіцы з прадстаўнікоў уладаў прыехаў толькі дэпутат Вярхоўнага Савету Алег Трусаў.

Каб адліць памятную дошку з бронзы, у гарадзкіх уладаў не было грошай, а таксама бракавала часу. У вельмі сьціслы тэрмін яе выканаў з дубовага дрэва скульптар Уладзімер Панцялееў з архітэктарам Анатолем Капцюком. Дошка ўяўляе формаю рыцарскі шчыт, над ім карона, на шчыце выява Пагоні, пад якой выразаны тэкст: «Тут у каралеўскім палацы падчас Вызвольнага паўстаньня 1794 г. з 14.05 да 30.09 працавала Гарадзенская паўстанцкая парадкавая камісія. 29.09.1794 г. у яе працы ўдзельнічаў кіраўнік паўстаньня А.Т.Касьцюшка, які адзначыў паўстанцкімі ўзнагародамі баявых камандзераў Ваўжэцкага, Ясінскага, Макраноўскага, Корсака, Гарноўскага, Гедройца». У момант адкрыцьця дошкі салдаты гарадзенскага гарнізону на падворку каралеўскага замку зрабілі патронны залп у паветра з аўтаматаў.

Пасьля гэтага ў замку была адкрытая невялікая мастацкая выстава, прысьвечаная паўстаньню пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касьцюшкі.

Пазьней у тэатры Тызэнгаўза, сёньняшнім лялечным, адбылася памятная вечарына. Першым з гасьцей на ёй выступіў Часовы паверань ў справах ЗША на Беларусі Джордж Крол. Ён сказаў, што Тадэвуш Касьцюшка — славуты амэрыканец. У Амэрыцы ягоным прозьвішчам названыя гарады й графствы. Ён быў асабістым сябрам першага прэзыдэнта Джорджа Вашынгтона, а таксама прэзыдэнта Джэфэрсана. Тадэвуш Касьцюшка кіраваў інжынэрнымі войскамі, пабудаваў фартэцыю Ўэст-Пойнт, дзе месьціцца сёньня вядомая вайсковая акадэмія. Тадэвуш Касьцюшка быў ня толькі вайскоўцам, а і чалавекам дэмакратычных поглядаў. Ён ваяваў ня толькі за Амэрыку. Незалежнасьць была сэнсам ягонага жыцьця. Спадар Крол скончыў прамову заклікам: «Нех жые Польска, нех жые Літва», потым па-францусқу дадаў: «Няхай жыве Францыя». Падкрэсьліў, што, на ягоную думку, асабліва прыемна будзе прысутным пачуць ад яго словы: „Жыве Беларусь".

Францускі вайсковы аташэ Жан-Ію Бурыс у сваім выступе нагадаў, што Касьцюшка 5 гадоў навучаўся ў Францыі майстэрству будаваць фартыфікацыі, а 26 жніўня 1792 году, неўзабаве пасьля рэвалюцыі, быў абвешчаны ганаровым грамадзянінам Францускай Рэспублікі. Для французаў Касьцюшка застаецца ідэалам свабоднага чалавека, эўрапейцам, які зьвязаны са шмат якімі культурамі і які пачуваецца свабодным і на ўсходзе, і на захадзе.

Пасол Польшчы Эльжбета Смулэк адзначыла: гэтае сьвяткаваньне сьведчыць, што бліжэйшыя суседзі палякаў, беларусы, вяртаюцца да сваіх гістарычных каранёў, пачынаюць цаніць сваё змаганьне разам з палякамі й літоўцамі за незалежнасьць іхнай агульнай тады дзяржавы — Рэчы Паспалітай.

Апошнім з дыпламатаў выступіў пасол Літоўскай Рэспублікі Віктарас Баўбліс, які зазначыў, што беларусы й літоўцы ніколі не варагавалі паміж сабой, а, наадварот, жылі ў добрым суседзтве, і гэтыя традыцыі сёньня трэба ўмацоўваць.

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

На здымку: замежныя паслы ўскладаюць кветкі да памятнай дошкі.

З архіваў КГБ

38 гадзін «канвэернага» допыту

Новыя факты з апошніх гадоў жыцьця Вацлава Ластоўскага

Саратаўская высылка

10 красавіка 1931 г. Вацлаў Ластоўскі быў засуджаны калегіяй ОГПУ СССР на 5 гадоў высылкі. Ён абавязаны быў адразу пакінуць Менск і накіравацца ў Саратаў. Зарэгістраваўшыся ва ўправе НКВД, ён там жа атрымаў распараджэньне аб уладкаваньні на працу ў навуковую бібліятэку Саратаўскага ўнівэрсытэту. Ластоўскага прызначылі загадчыкам аддзелу рэдкіх каштоўных стадрукаў і рукапісаў з грашовым акладам у 250 рублёў. Хутчэй за ўсё, адыграла ролю ягоная папярэдняя навуковая дзейнасьць, якой ён амаль бесьперапынна займаўся ад 1902 году.

Жыцьцё прывучыла В.Ластоўскага да асьцярожнасьці, таму ён мала кантактаваў з калегамі. Тым ня менш водгукі пра яго, сабраныя афіцыйна (на допытах) і агентурна падчас сьледзтва і пазьней, былі толькі станоўчыя. Прыкладам, агент «В» 21 верасьня 1937 г. паведамляла пра сваю размову з навуковым супрацоўнікам пэдагагічнага інстытуту Мікалаем Яшанскім, які «станоўча адгукнуўся пра яго, бедаваў з прычыны ягонага арышту і сказаў, што з Ластоўскім ён часта сустракаўся...»

У Саратаве Вацлаў Ластоўскі апынуўся не адзін. Сюды ж былі высланыя зь Беларусі Часлаў Родзевіч, Пётра Зянюк, Язэп Дыла. Ім ён даверыў. Аднак кантакты з Родзевічам былі перарваныя зь віны апошняга. Пазьней ён, таксама як і Ластоўскі, быў расстраляны — 4.11.1937 г. Зь Зенюком жа размовы былі пераважна пабытовыя: абмяркоўваліся «сума заробку, кватэрныя ўмовы, здабыча правіянту, гаспадарчыя ўдачы й нягоды, прачытаныя ў газэтах зьвесткі пра жыцьцё на радзіме».

Больш блізкія дачыненьні наладзіліся з Дылам. Сам Ластоўскі апавядаў пра гэта так: «...Ён пасяліўся ў Саратаве непадалёк мяне, на той жа В.Горнай вуліцы. Мы сустракаліся часта. Працаваў ён у інстытуце кааперацыі (Я.Дыла да арышту 12.08.1938 г. працаваў загадчыкам бібліятэкі Інстытуту рыбнай гаспадаркі. — **М.І.**), ён здолеў даць заробак маёй жонцы (...). Надалей працуючы ў Бюро выразак, ён зьбіраў для мяне выразкі па археалёгіі і фальклёры (...). Ён зьяўляецца цікавым размоўцам па любым пытаньні. Я парадкаваў свае фальклёрныя запісы, і Дыла ня раз бываў цярплівым слухачом маіх фальклёрных вышукаў і гіпотэзаў».

У 1935 годзе В.Ластоўскі тройчы сустракаўся з асуджаным на «нацдэмаўскім» працэсе артыстам Беларускага дзяржаўнага тэатру Аляхновічам, двойчы запрашаў яго да сябе дамоў, дзе яны шчыра размаўлялі.

Ані з кім са сваіх былых знаёмых, апроч Адама Багдановіча, бацькі паэта, Вацлаў Ластоўскі на працягу шасьцігадовай саратаўскай высылкі перапіскі ня меў.

21 ліпеня 1935 г. скончыўся тэрмін высылкі, і праз пяць дзён Вацлаву Ластоўскаму выдалі даведку, «что он по отбытии от ссылки освобожден». Аднак былы ссыльны вырашыў не вяртацца ў Менск. Вось як ён сам гэта тлумачыў: «Падобна як Зянюк, так і Дыла трымаўся таго погляду, што вяртаньня на радзіму для нас няма. Пасьля заканчэньня высылкі мы марылі дзе-небудзь разам пасяліцца, перабіралі розныя мясьціны. Нам хацелася забрацца дзе-небудзь у глухамань. Але, падлічыўшы свае рэсурсы, адмовіліся ад гэтай думкі: у Саратаве ў нас ёсьць праца, кватэры; нас тут ведаюць, а таму вырашылі нікуды не зазяжджаць і застацца ў Саратаве да апошніх дзён». І так яно і атрымалася.

Рашэньне не вяртацца на радзіму прынялі яшчэ некаторыя з асуджаных па справе «Саюзу вызваленьня Беларусі». Напрыклад, П.Трамповіч, сасланы ў Астрахань, вяртацца ў БССР таксама не зьбіраўся. Максім Гарэцкі пасьля высылкі ў Вятцы (Кіраў) выбраў сабе для жыхарства Заходнюю вобласьць. Кожны зь іх меў свае асабістыя пляны на будучыню. Але, на маю думку, наўрад ці хто зь іх, апроч Гарэцкага, дапускаў, што неўзабаве распачнецца новая, самая крывавая хваля рэпрэсіяў, і яны стануць першымі еймымі ахвярамі.

Турма

5 жніўня 1937 г. органы НКВД паўсюдна пачалі санкцыянаваную ЦК ВКП(б) 2 ліпеня апэрацыю рэпрэсаваньня «антысавецкага элемэнту». В.Ластоўскага, праўда, арыштавалі не адразу, а толькі на 15-я суткі — 20 жніўня. Мясцовыя чэкісты вельмі «ганарыліся» ім. 5 кастрычніка начальнік УНКВД па Саратаўскай вобласьці маёр дзяржбясьпекі Стромін у спэцпаведамленьні дакладаў: *«Масква, НКВД. Наркаму тав. Яжову. Намі арыштаваны ЛАСТОЎСКІ Вацлаў Юстынавіч, 1883 году нараджэньня, ураджэнец Віленскай губэрні, беларус-каталік. Актыўны палітычны дзяяч, беларус-нацыяналіст. З 1902 году сябра Беларускай грамады. У 1920 годзе Беларускай радай абраны Прэм'ер-міністрам БНР. Эміграваў за кардон. У пэрыяд 1920—1927 гг. узначальваў за кардонам буфэрны ўрад БНР, актыўна выступаў на міжнародных канфэрэнцыях, радах Лігі Нацыяў, Ватыкане і інш. ад імя БНР. У 1927 г. прыбыў у Менск на запрашэньне шэрагу асобаў, у тым ліку Чарвякова.*

Ластоўскі паказаў, што ён прыбыў у БССР на заданьне польскіх выведных органаў для правядзеньня нацыяналістычнай выведнай працы. У Беларусі Ластоўскі зьвязаўся з нацдэмамі Лёсікам, Цьвікевічам, Краскоўскім, Ігнатовічам, Некрашэвічам і ўзяў актыўны ўдзел у к-р (контррэвалюцыйнай. — М.І.) арганізацыі СВБ. На сьледзтве ў 1931 годзе, будучы арыштаваным, утоіў сваю к-р нацыяналістычную выведную працу. Па сканчэньні высылкі Ластоўскі да арышту працаваў (у) Саратаве, дзе праводзіў к-р працу з высланымі па справе СВБ, якія знаходзіліся ў Саратаве — братамі Родзевічамі, Дылам і Зенюком.

Пратакол высылаем.

Стромін».

Саратаўскія касталомы мелі паўтара месяца, каб прымусіць Вацлава Ластоўскага падпісаць сфальсыфікаваны імі самымі пратакол допытаў. Сёньня можна толькі здагадвацца, якія пакуты зазнаў 54-гадовы чалавек — ахвяра катаў. Хаця ўяўленьне пра гэта дае ўласнаручна ім апісаны 38(!!!)-гадзінны допыт. Сьледчыя зьмянялі праз некалькі гадзін адзін аднаго, даводзячы зьнявolенага да непрытомнасьці. Ён, аднак, знайшоў у сабе мужнасьць супраціўляцца. 22 верасьня Ластоўскі зьвярнуўся лістоўна да І.Сталіна з просьбаю зьняць «позорное и бесчестное обвинение» і даць яму магчымасьць спакойна працаваць або «вследствие изменившихся ко мне отношений Советского правительства отослать меня обратно в Литву...»

Зразумеўшы праз некалькі дзён, што ягоны ліст да Сталіна быў марнаю спробаю, Ластоўскі зьвярнуўся тады пісьмова да сьледчага Карнеева з заявай, у якой адмовіўся ад сваіх паказаньняў:

Сьледчаму грам. Карнееву зьняволенага Ластоўскага В.Ю.

Заява

У стане маразму пасьля 38-гадзіннага допыту я пад пагрозай арышту маёй жонкі згадзіўся даць паказаньні, ахвяруючы сабой, каб уратаваць жонку. У выніку маёй заявы былі складзены пратакол — сьледзтвам, на падставе маіх фальшывых паказаньняў. Я дамагаўся алоўка і паперы на другі ж дзень, але атрымаў паперу толькі сёньня. Сьпяшаюся паведаміць, грамадзянін сьледчы, што мае фальшывыя паказаньні зводзяць сьледзтва на няслушны шлях. Я жыву паміж двух жахаў — арышту жонкі і жаху фальшывых паказаньняў. Прашу сьледзтва зразумець, што я ня магу даць такія паказаньні толькі ў стане псыхозу, выседзеўшы 38 гадзінаў на крэсьле, пры пагрозе арышту сябра майго жыцьця, жонкі-інваліда.

Ластоўскі. 1 кастрычніка 1931

(дата памылковая. На заяве пазначаны рукой сьледчага нумар і дата — 10 435 2.Х.37 — **М.І.**)

Жонка В.Ластоўскага пастановаю Асобай нарады пры НКВД СССР 15.04.1938 г. была засуджаная як член сям'і «здрадніка Радзімы» да 8 гадоў «папраўча-працоўных» лягероў.

Вельмі верагодна, што гэтым часам саратаўскія чэкісты, папярэдне скантактаваўшыся са сваімі менскімі калегамі, атрымалі дадзеныя на самога Ластоўскага ў «справе СВБ» 1930—31 гг., сфабрыкаванай абапіраючыся на ягоную асобу. Афіцыйна яна менавіта гэтак і называлася — «Справа па абвінавачаньні Вацлава Юстынавіча Ластоўскага і іншых». Ня выключана, што з кастрычніка 1937 па студзень 1938 г. саратаўскія чэкісты спрабавалі на допытах атрымаць ад яго дадатковы «кампрамат».

І цяпер яго лічылі вельмі важным злачынцам. 156 сутак трымалі ў турме, не сьпяшаліся хутчэй скончыць справу. Пра гэта ж сьведчыць і той факт, што засудзіла Ластоўскага выязная сэсія Вайсковай Калегіі Вярхоўнага суда СССР. Гэты зласьвесны орган разьяжджаў па рэспубліках, краёх і абласьцях дзеля разгляду падрыхтаваных адмыслова да ягонага прыезду крымінальных справаў на партыйных, камсамольскіх і савецкіх работнікаў, рэдактараў абласных газэт, кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстановаў. Склад «выязной сэсіі» быў сталы, і нібыта зь іроніі лёсу ўсе еўныя ўдзельнікі мелі беларускія прозьвішчы — Матулевіч, Стэльмаховіч, Касьцюшка, Ждан. Яны выносілі выключна сьмяротныя прысуды. Графік мелі вельмі шчыльны. У лістападзе 1937 г. наведалі Смаленск, потым «папрацавалі» ў іншых гарадах. А да Саратава дабраліся толькі ў другой палове студзеня 1938 г.

Дзеля ўяўнай законнасьці іх суправаджалі памочнікі пракурора СССР або Галоўнага вайсковага пракурора, як было ў гэтым выпадку. 21 студзеня якраз ён і зацьвердзіў абвінавачую высновы па справе № 9634 на В.Ластоўскага. Справа слухалася 23 студзеня ў зачыненым судовым пасяджэньні выязной сэсіі Вайсковай Калегіі Вярхоўнага суда. Не было адваката, не было і сьведкаў. Усё вырашылі за 15 хвілін — зь 10.15 да 10.30. У той жа дзень у Саратаве Вацлаў Ластоўскі быў расстраляны. Мейсца ягонага пахаваньня, на жаль, невядомае.

Мікалай ІЛЬКЕВІЧ
Смаленск

Аўторак 4 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Пад купалам Сусьвету.
8.20 Надвор'е.
8.30 Пяць хвілін на жарты.
8.40 Мультфільм.
9.00 Тэлебачаньне — школе. Прыродазнаўства.
9.20 «Паласа Сымарана».
10.35 Тэлеклюб «Гаў-гаў».
11.00 Фільм-канцэрт.
12.10 «Бімбат».
12.30 «Чорны прынц Аджуба», м/ф (Індыя).
14.45 «Кітайская кухня», д/ф.
15.00 Мультфільм.
15.20 «Нов і К» — топ-10.
16.20 Тэлебачаньне — школе. Выяўленчае мастацтва.
16.40 «Як нараджаецца музыка?» Хормайстар Галіна Цітова.
17.15 «Бімбат».
17.30 Навіны.
17.40 Мультфільм.
17.50 «Наўтылюс».
18.10 Навіны (Віцебск).
18.25 Навіны Бі-Бі-Сі.
19.00 Эканамікст.
19.10 Спраўны партнэр.
19.50 «Край». С.Палуян.
20.20 Пяць хвілін на жарты.
20.30 Кантакт.
20.35 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 «Маё каханьне, мая туга».
22.35 Пад купалам Сусьвету.
22.45 НіКа.
23.00 Надвор'е.
23.10 С.Мрожак. «Кантракт на забойства». Тэлеспэктакль.

Канал «Астанкіна»

5.30, 7.00 Раніца.
6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 11.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50 Навіны.
8.00 «Вайна гобатаў».
8.25 «Дзікая Ружа».
9.00 Амэрыка з М.Таратутам.
9.30 «Лекцыі музыкі», д/ф.
15.00 Адказы.
15.30 Паміж намі. дзяўчаткамі.
16.00 Джэм.
16.25 «Элен і дзеці. Дзень нараджэньня Каці».
16.50 Сьвет сёньня.
17.00 Таямніцы Старога пляцу.
17.40, 20.30 Надвор'е.
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». С.Далі.
18.00 Гадзіна пік.
18.25 «Дзікая Ружа».
18.55 Тэма.
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 З першых рук.
20.50 «Аты-баты, ішлі салдаты...», м/ф.
22.30 «Ступень да Парнаса».
23.00 Шэсьць вечароў зь Ю.Нікуліным. Вечар 1-ы.
23.30 Канцэрт Маскоўскага камэрнага хору.
23.50 Прэс-экспрэс.

Канал «Расея»

6.30 Формула-730.
7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца....
7.30 Час спраўных людзей.
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі.
8.25 «Загадкі Данаі», д/ф.
8.40 Момант ісьціны.
9.35 «Спыніся, імгненьне!»
10.25 Тэлегазэта.
10.30 З той памятнай ночы...
10.40 Сялянскае пытаньне.
15.20 Музычная кляса.
15.50 Там-там-навіны.
16.05 Сьвята штодня.
16.15 Новая лінія. «Адлюстраваньне».
16.55 Антракт. Юліян.
17.00 Звон курскай зямлі.
17.30 Прэм'ера цыклю «Людзі».
17.45 «Зорка каханьня». А.Пагудзін.
18.15 З той памятнай ночы...
19.25 Падрабязнасьці.
19.35 «Парад плянэтаў», м/ф.
21.40 З той памятнай ночы...
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
22.30 «Арцёмаў. Рэквіем». Частка 2-я.
23.20 Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV.
12.10 Мультфільм.
12.25 «Нямецкая хваля».
13.00 Хуткая дапамога.
13.30 Тэлекрама.
13.35 «Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы».
14.40 «Дзіця чалавечае», м/ф.
16.25 Чароўная лінія.
16.45 Мультфільмы.
17.15 Музыка — дзецям.
17.25 Тры колы, фаліянт і...
17.45 Тэлефільм.
17.55 Адкрываю для сябе Расею.
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль.
19.30 «Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы».
20.25 «Кансэрватар».
20.55 «Адпыльвач». Мультфільм.
21.05 Тэлекрама.
21.15 Тэлеслужба бясьпекі.
21.45 Спартовыя навіны.
22.05 Ваш стыль.
22.15 «Жыцьцё з ідыётам», м/ф.

Канал НТВ

17.00 Мультфільм.
17.30 «Дзікая прырода: барацьба за жыцьцё». 2-я сэрыя.
18.00 і 21.00 «Сёньня».
18.35 Спартовы калейдаскоп.
19.25 «Добрыя намеры». Фільм 4-ты.
21.35 «Вялікі чалавек». 2-я сэрыя.
22.35 Часінка.
23.05 Рэтра-ТВ. Сустрэча з В.Каверыным.

8 канал

18.00 Мультсэрыял «Д'Артаньгаў і трое псоў-мушкецёраў».
18.30 Дак.фільм «Ваша вялікасьць жанчына».
18.50 Студыя «Інтэкс»: «Навіны».
19.10 Мультфільм «Парася Поркі».
19.35 Рынак.
20.05 БАНТ: «Рэпартаж».
20.10 Шанц-прыз.
20.25 Маст. фільм «Шклянка вады». 2-я сэрыя.
21.30 Студыя «БМ»: «Рок на вакацыях». Гурт «Крама».
21.50 Маст. фільм «Транссыбірскі экспрэс».

Серада, 5 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Эканамікст.
8.20 Пад купалам Сусьвету.
8.30 Надвор'е.
8.40 Пяць хвілін на жарты.
8.50 Мультфільм.
9.00 Тэлебачаньне — школе. Выяўленчае мастацтва.
9.20 «Маё каханьне, мая туга».
10.20 Кінанарыс.
10.30 Аэробіка.
11.00 «Віват, Акадэмія!» Сьвята ў Расейскім тэатры, ч. 1.
12.00 «Бімбат».
12.15 «Аўганскі злом», м/ф.
14.30 Мультфільмы.
15.20 Відзьма-нявідзьма.
16.20 «Каштоўныя жывёлы Кітая», д/ф.
17.10 «Бімбат».
17.30 Навіны.
17.40 «Горад юнацтва майго». Клецак.
18.10 Навіны (Гомель).
18.25 Навіны Бі-Бі-Сі.
19.00 «Крок». «Карамболь».
19.30 «І леецца хваляй песьня...».
19.55 Мультфільмы.
20.20 Пяць хвілін на жарты.
20.35 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 «Маё каханьне, мая туга».
22.35 Пад купалам Сусьвету.
22.45 Аўта-парк.
23.05 НіКа.
23.20 Надвор'е.
23.30 Футбол. «Дынама-93» (Менск) — «Будаўнік» (Старыя Дарогі). 2-гі тайм.

Канал «Астанкіна»

5.30, 7.00 Раніца.
6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50 Навіны.
8.00 Вясёлыя ноткі.
8.20 Мультфільмы.
9.00 Клюб падарожнікаў.
15.00 Сустрэча ў Канцэртнай студыі «Астанкіна».
16.20 «Элен і дзеці. Яшчэ адзін хлопец».
16.50 Сьвет сёньня.
17.00 Кампанія «Мір».
17.30 Чалавек і закон.
17.40, 20.30 Надвор'е.
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Б.Шоў.
18.00 Гадзіна пік.
18.30 Настаўнік Расеі.
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Сустрэча з А.Сальжаніцыным.
21.00 «Бег зайца па палёх», м/ф (Італія).
23.30 Танцы, танцы, танцы...
23.50 Прэс-экспрэс.

Канал «Расея»

6.30 Формула-730.
7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца....
7.30 Час спраўных людзей.
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі.
8.25 Ранішні канцэрт.
8.40 У сьвеце жывёл.
9.35 Здарова жывеш.
9.50 Тэатральны разьезд. «Іванаў і іншыя».
10.35 Тэлегазэта.
10.40 Сялянскае пытаньне.
15.20 Студыя «Рост».
15.50 Там-там-навіны.
16.05 Сьвята штодня.
16.15 Далёкі Ўсход.
16.55 М-трэст.
17.10 Чалавек справы.
17.40 Антракт.
17.45 Фільм-прэм'ер.
18.00 Залатая шпора.
18.35 Рубяжы.
18.50 Ніхто не забыты.
19.25 Падрабязнасьці.
19.35 «Санта-Барбара».
20.30 «Шчыра Ваш...» Памяці У.Цьветава.
21.05 Газэтныя гісторыі.
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
22.30 «Арцёмаў. Рэквіем». Ч. 3.
23.20 ЭКП.
23.30 Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.45, 21.30 Інфарм-TV.
12.10 Чароўная лінія.
12.25 «Нямецкая хваля».
13.00 Хуткая дапамога.
13.35 «Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы».
14.45 «Забойства на Ждануйскай», м/ф.
16.10 Мультфільмы.
16.30 «Гістарычны альманах».
17.00 Футбол. «Зэніт» — ЦСКА.
19.10 Вялікі фэстываль.
19.30 «Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы».
20.20 Блеф-клюб.
20.55 Музычны момант.
21.10 Тэлекрама.
21.15 Тэлеслужба бясьпекі.
21.45 Спартовыя навіны.
22.05 Ваш стыль.
22.15 «Фядотавы», д/ф.
23.20 Хакей. СКА — «Дынама» (Масква). 3-ці пэрыяд.

Канал НТВ

17.00 Мультфільм.
17.30 «Дзікая прырода: барацьба за жыцьцё». 3-я сэрыя.
18.00 і 21.00 «Сёньня».
18.35 «Фрагмэнты грузінскае бясэды».
20.10 С.Спэйсэк у фільме «Кэры».
21.35 «Вялікі чалавек». 3-я сэрыя.
22.35 Часінка.
23.05 Кавярня «Абломаў».

8 канал

18.00 «Прыгоды Пятрова і Васечкіна, звычайныя і незвычайныя». 2-я сэрыя.
19.10 СОЛТЭК: «Навіны».
19.20 Нямецкая хваля.
19.50 Мультфільм.
20.00 МІТА: «ПіР».
20.10 Агенцтва «Пармікс»: «Гарадзкі гадзіньнік», «Навіны».
20.25 Маст. фільм «Кін-дзадза». 1-я сэрыя.
21.30 «Рок на вакацыях».
21.50 Маст. фільм «Сьляпы тэрор» (ЗША).

Чацьвер, 6 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Пад купалам Сусьвету.
8.20 Надвор'е.
8.30 Пяць хвілін на жарты.
8.40 «Дом ля дарогі». Фільм-балет.
9.20 «Маё каханьне, мая туга».
10.20 «Крок». «Карамболь».
10.50 «Віват, Акадэмія!» Сьвята ў Расейскім тэатры, ч. 2.
11.50 «Бімбат».
12.10 «Таямніца старога гарышча», м/ф.
16.05 «Эўрапейскі калейдаскоп».
16.35 Тэлебачаньне — школе. Паэма Янкі Купалы «Курган».
17.10 «Бімбат».
17.30 Навіны.
17.40 «Прыёмы кунфу», д/ф.
18.10 Навіны (Гародня).
18.25 Навіны Бі-Бі-Сі.
19.00 Стоп-кадар.
19.20 Студыя «Тэлесябрына».
19.45 «Экспасэрвіс» запрашае.
20.00 «Наўтылюс».
20.20 Пяць хвілін на жарты.
20.30 Кантакт.
20.35 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 «Маё каханьне, мая туга».
22.35 Пад купалам Сусьвету.
22.45 НіКа.
23.00 Надвор'е.
23.10 «Крок». Правінцыя.

Канал «Астанкіна»

5.30, 7.00 Раніца.
6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50 Навіны.
8.00 «Вайна гобатаў».
8.25 «Дзікая Ружа».
9.00 У сьвеце жывёл.
9.40 Песьні Сыбіру.
15.00 Мультытролія.
15.30 На балі ў Папялушкі.
16.00 Цін-інтым.
16.20 «Элен і дзеці. Прарочы сон».
16.50 Сьвет сёньня.
17.00 ...Да 16 і старэйшым.
17.30 Галасы Расеі.
17.40, 20.30 Надвор'е.
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Генры Форд І.
18.00 Гадзіна пік.
18.25 «Дзікая Ружа».
18.55 «Срэбная куля», ч. 2.
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Масква—Крэмль.
21.00 Лята «Мільён».
21.30 «Бывай, сябра», м/ф.
23.50 Прэс-экспрэс.

Канал «Расея»

6.30 Формула-730.
7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца....
7.30 Час спраўных людзей.
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі.
8.25 Паехалі.
8.35 Мульці-пульці.
8.45 «Санта-Барбара».
10.25 Прэм'ера цыклю «Надзвычайны канал».
10.35 Тэлегазэта.
10.40 Сялянскае пытаньне.
15.20 Кенгуру.
15.50 Там-там-навіны.
16.05 Сьвята штодня.
16.15 Новая лінія.
16.55 Надзвычайны канал.
17.10 Будні.
17.50 У сьвеце аўта- і матаспорту.
18.20 Свая гульня.
18.50 Ніхто не забыты.
19.25 Падрабязнасьці.
19.35 Госьці з «Санта-Барбары».
19.55 «Санта-Барбара».
20.50 Маскі-шоў.
21.25 Надзвычайны канал.
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
22.30 «Пецярбурзкія сэзоны».
23.30 Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV.
12.10 «Хто там?» м/ф.
12.25 «Нямецкая хваля».
13.00 Хуткая дапамога.
13.30 Фільм-канцэрт.
13.45 Лекцыя нямецкай мовы.
14.00 «Эўрапейскі калейдаскоп».
14.45 «Рабочы пасёлак», м/ф.
17.00 Чароўная лінія.
17.15 Дзецям пра зьвяранят.
17.35 Мультфільм.
17.55 Праўны канал.
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль.
19.25 «Дзяўчаты», м/ф.
21.10 Тэлекрама.
21.15 Тэлеслужба бясьпекі.
21.45 Спартовыя навіны.
22.05 Ваш стыль.
22.15 Вечаровы звон.
23.15 Чэмпіянат сьвету ў тхэквандо.

Канал НТВ

17.00 Мультфільм.
17.30 «Дзікая прырода: барацьба за жыцьцё». 4-я сэрыя.
18.00 і 21.00 «Сёньня».
18.35 Такое спартовае жыцьцё.
19.15 Маст. фільм «Брудны тузін: наступнае заданьне».
21.35 «Вялікі чалавек». 4-я сэрыя.
22.35 Часінка.
23.10 Кіно не для ўсіх. «Удвух на лаўцы», «Мурад-сад».

8 канал

18.00 «Прыгоды Пятрова і Васечкіна, звычайныя і незвычайныя». 3-я сэрыя.
19.15 Мультфільм «Парася Поркі».
19.50 Пры сьвечках.
20.00 БАНТ: «Рэпартаж».
20.10 Маст. фільм «Кін-дзадза». 2-я сэрыя.
21.15 Да ведама.
21.30 Студыя «БМ»: «Квадракола».
21.50 Маст. фільм «Ільвіная доля» (Аргентына).

Пятніца, 7 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Пад купалам Сусьвету.
8.20 Надвор'е.
8.30 Пяць хвілін на жарты.
8.40 Мультфільмы.
9.00 Тэлебачаньне — школе. Паэма Янкі Купалы «Курган».
9.35 «Маё каханьне, мая туга».
10.35 Фільм-канцэрт.
11.05 «Наўтылюс».
11.25 «Партрэт каханай жанчыны», д/ф.
12.05 «Бімбат».
12.25 Бізнэс-рынг.
13.05 «Лялечка», м/ф.
15.15 Фільм-канцэрт.
16.10 Сьвята беларускага пісьменства й друку ў Полацку.
17.10 «Бімбат».
17.30 Навіны.
17.40 «Старыя людзі Кітая», д/ф.
18.10 Навіны (Магілёў).
18.25 Навіны Бі-Бі-Сі.
19.00 Эканамікст.
19.10 Адкрыцьцё сэзону ў Беларускай дзяржаўнай філярмоніі.
20.15 Студыя «Тэлесябрына».
20.30 Кантакт.
20.35 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 Пяць хвілін на жарты.
21.45 «Аэліта, не чапіся да мужчын», м/ф.
23.15 Пад купалам Сусьвету.
23.25 НіКа.
23.40 Надвор'е.

Канал «Астанкіна»

5.30, 7.00 Раніца.
6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50, 0.50 Навіны.
8.00 Сарока.
8.20 «Дзікая Ружа».
9.00 Агарод круглы год.
9.35 Сьпявае Т.Пятрова.
15.00 «Руды, сумленны, закаханы», м/ф.
16.35 Рок-лекцыя.
16.50 Сьвет сёньня.
17.00 Чалавек і закон.
17.35 Дакуманты й лёсы.
17.45, 20.30 Надвор'е.
18.00 Бамонд.
18.20 «Дзікая Ружа».
18.50 Поле цудаў.
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Чалавек тыдня.
21.00 «Вуліцы Сан-Францыска».
22.00 Палітбюро.
23.00 Музагляд.
23.40 Аўта-шоў.
23.50 Прэс-экспрэс.
24.00 Гітара й радок.

Канал «Расея»

6.30 Формула-730.
7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца....
7.30 Час спраўных людзей.
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі.
8.25 Паехалі.
8.35 Мульці-пульці.
8.55 Тэлегазэта.
9.00 «Санта-Барбара».
9.50 Газэтныя гісторыі.
10.40 Сялянскае пытаньне.
15.20 Студыя «Рост».
15.50 Там-там-навіны.
16.05 Сьвята штодня.
16.15 Новая лінія.
16.55 Дысэяй штопятніцы.
17.50 Музыка на дэсэрт.
18.05 L-клюб.
19.25 Падрабязнасьці.
19.35 «Санта-Барбара».
20.30 Я — лідар.
21.00 «К-2» прэзэнтуе: «Фрак народу».
21.50 Пяць хвілін пра добрае жыцьцё.
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
22.30 Экран крымінальных паведамленьняў.
22.40 «Барацьба тыграў», м/ф (Нямеччына — Чэхаславаччына), с. 1. «Сябры».
0.15 Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV.
12.10 Чароўная лінія.
12.25 «Нямецкая хваля».
13.00 Хуткая дапамога.
13.30 Фільм-канцэрт.
13.50 Мультфільм.
14.05 Прымор'е.
14.25 Тэлекрама.
14.45 «Дзяўчаты», м/ф.
16.25 Фільм-канцэрт.
17.10 «Казка за казкай».
17.55 Храм.
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль.
19.25 «Асьцярожна: сьвятая прастытутка», м/ф.
21.10 Тэлекрама.
21.15 Тэлеслужба бясьпекі.
21.45 Спартовыя навіны.
22.05 Ваш стыль.
22.15 «Зладзейскі гонар», м/ф (Францыя, Італія).

Канал НТВ

17.00 Мультфільм.
17.30 «Дзікая прырода: барацьба за жыцьцё». 5-я сэрыя.
18.00 і 21.00 «Сёньня».
18.35 Футбольны клюб.
19.20 Маст. фільм «Веснавы прызыў».
21.35 «Вялікі чалавек». 5-я сэрыя.
22.35 Часінка.
23.10 С.Крыстэль у эратычнай камэдыі «Прыватная школа».

8 канал

18.00 «Прыгоды Пятрова і Васечкіна, звычайныя і незвычайныя». 4-я сэрыя.
19.10 «Дарэміфасолькі».
19.20 Мультфільм «Парася Поркі».
19.50 БАНТ: «Рэпартаж».
19.55 Агенцтва «Пармікс»: «Гарадзкі гадзіньнік», «Навіны».
20.10 Маст. фільм «Дванаццаць крэслаў», 1-я сэрыя.
21.30 Студыя «БМ»: «Дзявятае вобласка».
21.45 Час мясцовы.
22.15 Маст. фільм «Подых сьмерці» (Турцыя).

Каложа на піўной этыкетцы

Гарадзенскі бровар пачаў выпускаць піва «Калоскае».

У горадзе новы гатунак ўбачыш нячаста, але затое «Калоскае» можна купіць на беластоцкім рынку, дзе яго прадаюць удвая таньней за польскае. Карацей кажучы, новае піва адразу стала папулярным.

Вось толькі настаяцель Каложы айцец Анатоль заявіў пратэст дырэкцыі бровару. Ён лічыць, што абрыс царквы на піўной этыкетцы недапушчальны. Ёсьць зьвесткі, нібыта ён зьбіраецца падаць у суд за выкарыстаньне выявы сьвятыні на алкагольным напоі, ды яшчэ бяз згоды на тое царкоўнага начальства.

М. МІКАЛАЙЧЫК

Бабры ў памежнай зоне

Рака Ласасянка плыве з Польшчы і ўпадае ў Нёман на гарадзенскай ускраіне. Нядаўна Ласасянка нечакана пачала падтапляць палеткі па той бок мяжы.

Палякі затэлефанавалі ў Горадню. І вось што высьветлілася. У 800-мэтровай памежнай зоне пасялілася сям'я з чатырох баброў. На Ласасянцы яны збудавалі гаць, з-за якой вада з заходняга боку ўзьнялася амаль на мэтар. На баброў склалі акт, а начальнік памежнай заставы атрымаў параду разбурыць плаціну, каб палякі ня выставілі рахунак за нанесеную шкоду.

С.А.

Ахвяра мірнага палёту

Верталёт вайскова-паветраных сілаў Беларусі праляцеў на зусім малой вышыні над сядзібаю пэнсіянэра Я. ў вёсцы Сястронкі Полацкага раёну.

У выніку спуджаны конь гаспадара памёр ад разрыву сэрца. Сьмерць засьведчыў тутэйшы вэтэрынар. Гаспадар вырашыў дамагчыся кампэнсацыі ад Міністэрства абароны.

Васіль КРОКВА

Нехта згубіў

На тэрыторыі цэху № 201 Наваполацкага вытворчага аб'яднаньня «Палімір» была знойдзеная баявая граната Ф-1.

Гаспадар не аб'явіўся.

Тамаш ГУРБА

Бронзавы Арцыменя зноў нагадаў пра сябе

На магіле Дзьмітрыя Арцымені — былога старшыні Гарадзенскага аблвыканкаму, які быў забіты 20 верасьня летась, пастаўлены помнік.

Гэта гранітная пліта, да якой прымацаваны бронзавы барэльеф нябожчыка. На ліцьцё, якое было выканана ў Менску, пайшло 90 кг. бронзы. Працу аплацілі аблвыканкам разам зь іншымі ўстановамі і сям'я Арцымені. На рахунак мастацкага камбінату пералічана каля 4,5 мільёна рублёў. Аўтар барэльефу (скульптар А.Салятыцкі) атрымаў 10% гэтай сумы.

Пасьля зьяўленьня помніка ў горадзе зноў загаварылі пра «справу Арцымені». Людзі задаюцца тым самым пытаньнем: чаму ня знойдзены забойца, чаму цэлы год трымаюць у сакрэце гэтую гісторыю, няўжо так нічога й ня высьветлілі? А між тым у свой час сьцьвярджалася, што расьсьледаваньнем забойства займаюцца «лепшыя кадры»...

Адам ЗАНЕЎСКІ

Да нас едзе «дон Карлеонэ»

Паводле неафіцыйных зьвесткаў (афіцыйных няма), стала вядома, што расейская арганізаваная злачыннасьць накіравала ў Беларусь сваіх людзей дзеля «ўмацаваньня» кадраў».

Зьвесткі ёсьць пра двух маскоўскіх «аўтарытэтаў». Адзін зь іх даволі малады і «каранаваны» нядаўна на «злодзея ў законе». Наколькі можна меркаваць, расейская «коза ностра» жадае кантраляваць «заходні калідор», каб мець гарантыі і ня мець тут нечаканых непрыемнасьцяў. Як вядома, плынь наркотыкаў зь Сярэдняй Азіі ўсё больш упэўнена скіроўваецца ў бок Заходняй Эўропы. Хто яе кантралюе, тлумачыць ня трэба.

С.К.

Паліцэйская дзяржава?

На працягу цэлага месяца (да 1 кастрычніка) на ўсіх выездах зь Менску і ўдзень, і ўначы разам зь інспэктарамі ДАІ дзяжурылі аўтаматчыкі.

Нікога асабліва не злавілі, затое мірных грамадзянаў трохі напалохалі — звычайная праверка дакумантаў праводзілася абавязкова пад дулам калашнікава. Гэта нагадвала рэжым вайсковага становішча. Цяпер на пастах ДАІ збудаваныя фундамэнтальныя загароджы (падобна як на ракетных базах). Усё гэта называюць «барацьбой са злачыннасьцю». Тым часам злачынцаў гэта не турбуе, бо яны і раней ня езьдзілі праз пасты ДАІ, хапае іншых дарог. Але ж прэзыдэнт загадаў «змагацца», вось і змагаюцца. Кожны чалавек за рулём аўтаматычна трапляе ў лік падазроных.

Іван СІДАР

З Сажа рэгулярна вылоўліваюць трупы

На працягу аднаго тыдня тры неапазнаныя мужчынскія трупы вылаўленыя з Сажа ў раёне вёсак Старыя Дзятлавічы і Старыя Цярэшкавічы.

Ва ўсіх выпадках сьмерць наступіла гвалтоўна: на адным з трупаў выявілі 17 нажавых ранаў. Да ног усіх загінулых былі прывязаныя трактарныя тракі. На думку супрацоўнікаў міліцыі, мужчыны, магчыма, былі забітыя ў выніку крымінальнай разборкі і прыкладна ў адзін і той жа час, а пасьля іхныя целы скінулі ў раку. Міліцыя не выключае магчымасьці, што ў бліжэйшыя дні ў гэтым раёне могуць быць знойдзеныя яшчэ некалькі трупаў.

СІМ

Субота, 8 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Эканамікст.
8.20 Пад купалам Сусьвету.
8.30 Надвор'е.
8.40 Пяць хвілін на жарты.
8.50 «Аэліта, не чапіся да мужчын», м/ф.
10.20 Здароўе.
11.00 Гандбол. СКА (Менск) — «Трыест» (Італія).
12.30 «Люлю — анёл кветак».
13.05 «Лісты да жывых», м/ф.
14.45 «Бімбат».
15.05 Шматгалосьсе.
15.45 Асілак.
16.50 «Жоўлачкі ніндзя».
17.15 «Субмарыны — акулы са сталі», д/ф.
17.45 Хакей. «Цівалі» (Менск) — «Тарпэда» (Яраслаўль).
19.25 «Нов і К» — топ-10.
20.25 Пяць хвілін на жарты.
20.35 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 «Дым», м/ф, с. 1.
22.50 Пад купалам Сусьвету.
23.00 «Каскад».
23.20 Відзьма-нявідзьма.

Канал «Астанкіна»

6.30 Раніца спраўнага чалавека.
7.15 Спорт-шанц.
7.45 Слова пастара.
8.00 Покліч джунгляў.
8.30 Тэлерадыёкампанія «Мір».
10.00 Ранішняя пошта.
10.30 Мэдыцына для цябе.
11.00 Бяз паўзы.
11.10 Смак.
11.25 «На падмостках сцэны», м/ф.
13.05 Валейбол. Чэмпіянат сьвету.
13.50, 22.50, 23.50 Навіны.
14.00 Кніжны двор.
14.30 «Спасьціжэньне дэмакратыі». Фільм 1-ы «Гэнэза».
15.40 Ахоўны ліст.
16.10 «Жыцьцё заапаркаў».
16.50 «Ступень да Парнаса». Афіша фэстывалю.
17.10 Брэйн-рынг.
18.00 Да і пасьля...
18.55 Смехапанарама.
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.00 Навіны плюс.
20.35, 23.00 Надвор'е.
20.45 «Чалавек, які хацеў стаць каралём», м/ф (ЗША, Вялікабрытанія).
23.25 Тэлешоў «50 x 50».

Канал «Расея»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.25 Мульці-пульці.
7.45 Студыя «Рост».
8.15 Пілігрым.
9.00 Парляманцкі тыдзень.
9.45 Музыка ўсіх пакаленьняў.
10.15 Як жыць будзем?
11.00 «Асочнік», м/ф, с. 1.
12.10 Фартуна У.Ванеева.
12.40 Сялянскае пытаньне.
13.20 Дэ-факта.
13.35 «Эдэра», м/ф (Італія), с. 1.
14.30 Кліп-антракт.
14.35 «Вечаровы звон», д/ф.
15.35 Тэлеэрудыт.
15.40 Футбол бязь межаў.
16.25 Мультфільм «Айвэнга» (ЗША).
17.20 Сьвята штодня.
17.30 «Дзюба-дзюба», м/ф.
20.25 Тэлеэрудыт.
20.30 «Адзінокі кароль».
21.05 Зусім сакрэтна.
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
22.30 Праграма «А».
23.30 Зоркі гавораць.
23.35 «Люк», м/ф.

Санкт-Пецярбург

9.00 Рэлігійная праграма.
9.30 «Зладзейскі гонар», м/ф (Францыя, Італія).
11.05 Мультфільм.
11.20 Ігар Скляр з гітарай і без...
11.50 «Погляд на Сьвятую Тройцу», д/ф.
12.30 Чароўная лінія.
12.45 Я і мой сабака.
13.00 Хуткая дапамога.
13.30 «Раньнія жураўлі», м/ф.
15.05 Л.Мінкус. «Дон Кіхот». Фрагмэнты з балету.
15.25 «Марыяна першая».
15.55 «Фэрмэры ў гарах», д/ф.
17.05 Студыя «Уяві».
17.15 «Антрэ». Цыркавая праграма.
17.35, 21.15 Уік-энд з дэтэктывам.
18.10 Экспрэс-кіно.
18.30, 21.30 Інфарм-TV.
18.50 Вершы С.Маршака выконвае Ігар Ільінскі.
19.10 Вялікі фэстываль.
19.30 «Жарсьці», м/ф.
21.05 «Вязень». Мультфільм.
21.50 Ваш стыль.
21.55 Адкрыцьцё Гульняў Добрай волі.
23.05 «Пад дахамі Манмартра», муз. фільм, с. 1.

Канал НТВ

17.00 Мультфільм.
18.00 «Сёньня».
18.35 «Ключы ад форту Баярд». 34-ты вып.
20.00 «Шпікі-аматары экстра-клясы». 10-я сэрыя.
21.00 Надоечы.
21.45 Маст. фільм «Месца забойцы вакантнае».
23.20 Трэцяе вока.
0.05 Мультфільмы для дарослых.

8 канал

15.00 Мультсэрыял «Д'Артаньгаў і трое псоў-мушкецёраў».
15.30 Казаньнік Кенэт Копленд.
15.55 Забытае кіно?.. «Чалавек-амфібія».
17.25 Дак. фільм «Уступны іспыт у сямейнае жыцьцё».
17.50 Мультфільм «Парася Поркі».
18.20 СОЛТЭК: «Спартовая мазаіка».
18.50 Фірма «Кедбэры» і ММ4 прэзэнтуюць музычную праграму.
19.50 Пры сьвечках.
20.10 Маст. фільм «Дванаццаць крэслаў». 2-я сэрыя.
21.30 Студыя «БМ»: «Суботнія зоркі».
21.45 Сем хвілінаў з «Хрыстафорам».
22.00 Маст. фільм «Навочная стаўка» (Расея).

Нядзеля, 9 кастрычніка

Беларускае тэлебачаньне

8.00 Раніца Рэспублікі.
8.10 Пад купалам Сусьвету.
8.20 Пяць хвілін на жарты.
8.30 Слова да чалавека.
9.00 Справы вайсковыя.
9.45 Беларускі тур.
10.05 «Жоўлачкі ніндзя».
10.30 «Дым», с. 2.
11.45 Нядзельная казань.
12.00 Лекцыі здароўя.
12.35 «ABC-клюб» у Амэрыцы.
12.50 Дайнова-інвэст: «MTV. Найлепшыя хіты».
13.20 Аэробіка.
13.50 Кінаэкран-94.
15.05 Нядзельная тэлекавярня «Мая мама».
15.35 «Жоўлачкі ніндзя».
16.00 Праспэкт.
16.30 Спраўны весьнік.
16.45 «Гінэс-шоў».
17.15 «Песьнярам» — 25. Дабрачынны канцэрт у менскім Палацы спорту.
19.45 Тэлекрама.
20.00 Панарама.
20.35 Калыханка.
20.55 Пад купалам Сусьвету.
21.05 Пяць хвілін на жарты.
21.15 «Мільён Мадыгана», м/ф (Італія).
22.55 Кампутарны палігон.
23.10 «Каралеўскае паляваньне» на «Славянскім базары-94».

Канал «Астанкіна»

7.15 Алімпійская раніца.
7.50 «Спортлято».
8.00 Маратон-15.
8.30 Раным-рана.
9.00 Палігон.
9.30 Пакуль усе дома.
10.00 Ранішняя зорка.
10.50 Пад знакам «пі».
11.40 «Казка пра дрэва», д/ф (Румынія).
12.20 Вагон 03.
12.50 «Шпаргалка» з падарункам.
13.00 «Падводная адысэя каманды Кусто».
13.50, 17.10, 22.50, 23.50 Навіны.
14.00 «Стратэгія Перамогі». Фільм 2-гі «Ад сьценаў Масквы».
14.55 Жывое дрэва рамёстваў.
15.00 Вакно ў Эўропу.
15.30 Валейбол. Чэмпіянат сьвету.
16.20 Клюб падарожнікаў.
17.20 Тэлелёцыя.
17.35 «Баскетбольная ліхаманка», «Сапраўдныя паляўнічыя на прывіды».
18.35 Надвор'е.
18.40 Уся Расея. «Дзень добры!»
19.10 «Тэкс і ўладар глыбіняў», м/ф (Італія).
21.00 Нядзеля.
21.50 Спартовы ўік-энд.
22.10 Каханьне зь першага погляду.
23.00 Вакзал мары.

Канал «Расея»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.25 «Як перастаць непакоіцца і пачаць жыць», д/ф.
7.45 Прадоўжанка.
8.15 Наш сад.
8.45 Вялікі хакей.
9.25 Добрай раніцы.
9.55 Аты-баты...
10.25 Рэпартажы з «Малой Эўропы».
10.55 «Асочнік», м/ф, с. 2.
12.10 Таямніца адной экспэдыцыі М.Рэрыха.
12.40 Сялянскае пытаньне.
13.20 Ня высечы...
13.35 «Эдэра», м/ф (Італія), с. 2.
14.35 Тэатар для ўсіх.
15.20 Мір і вайна.
15.50 Відзапаэзія.
16.00 Белая варона.
16.45 Мульці-пульці.
17.00 Чароўны сьвет Дыснэя.
17.55 Сьвята штодня.
18.05 Скрыня перадач.
18.20 У Ксюшы.
19.25 «Грошы, улада, забойства», м/ф (ЗША).
21.10, 22.30 Патрысія Каас у Расеі.
22.20 Аўтаміг.
22.25 Спартовая карусэль.
23.15 Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

9.00 Канцэрт старадаўняй музыкі.
9.30 «Клемэнтына».
10.00 Мультфільм.
10.10 Экспрэс-кіно.
10.25 Нядзельная забава.
11.00 Нядзельны лябірынт.
12.30 Апэрацыя «Скрыпічны футляр», м/ф.
13.40 Этнасы Зямлі.
14.10 Опэра С.Рахманінава «Францэска да Рыміні».
15.30 «Сьвет мастацтва».
16.00 Залаты ключ.
16.10 Паказальныя выступы фігурыстаў на Гульнях Добрай волі.
17.45 Зэбра.
18.30 Шоў-праграма А.Буйнова.
19.30 Інфарм-TV.
19.55 «Закладніца», м/ф.
21.25 Ваш стыль.
21.35 Адам і Эва +.
22.05 «Пад дахамі Манмартра», муз. фільм, с. 2.

Канал НТВ

17.00 Кінатэатар юнага гледача. «Ілья Мурамец».
18.40 Плянэта модаў.
19.00 «Шпікі-аматары экстра-клясы». 11-я сэрыя.
20.00 Вынікі.
21.10 Сьвет кіно. «Мілая Чэрыты».
23.45 Рэтра-TB: КВЗ-90.
1.30 НТВ прэзэнтуе: анонс тыдня.

8 канал

15.00 Мультсэрыял «Д'Артаньгаў і трое псоў-мушкецёраў».
15.30 Маст. фільм «Выратуй і ахавай».
18.20 СОЛТЭК: «ПІК».
18.50 Мультфільм «Парася Поркі».
19.30 Спорт-сакрэт.
19.55 Маст. фільм «Дасье чалавека ў «Мэрсэдэсе», 1-я сэрыя.
21.00 Студыя «БМ»: «Дайджэст».
21.20 Маст. фільм. «Дасье чалавека ў «Мэрсэдэсе». 2-я сэрыя.
22.20 Foxy music.

Падпісны індэкс 63887. Нумар падпісаны ў друк 3.10.94. Друкарня "Беларускі Дом Друку" (Менск, пр. Ф.Скарыны, 79). Замова 1414 © СВАБОДА Спасылка на газэту СВАБОДА абавязковая Наклад 50 000
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12